

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

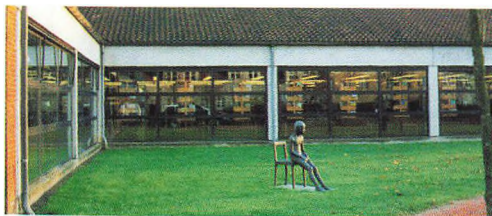
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

The image shows the entrance to the Slagelse Central Library. The entrance is framed by a dark metal structure with a series of arches supported by vertical posts. The building is constructed of red brick. A paved walkway leads to the glass entrance doors. A bicycle is parked on the right side of the walkway. The sky is overcast.

Stig Fjord Nielsen

**Slagelse Centralbibliotek 1998
Folkebibliotek gennem hundrede år**

” Lederen af børnebiblioteket var fru Lauridsen, der havde været i biblioteksarbejdet siden 1909. På biblioteket i Løvegade var børnebiblioteket et sted, hvor der i overensstemmelse med tidens normer skulle være rent og stille. Børn måtte pænt vise hænder og fingre, før de fik adgang til de dyrebare bøger. Mange fik at vide, at de skulle gå ud og vaske hænder.

Stilhed som i en kirke var et andet element på børnebiblioteket. Det gav en fornemmelse af højtidelighed.

Børn blev så at sige opdraget på biblioteket. Derfor måtte drenge heller ikke gå med hænderne i lommen.

Tag hænderne op af lommen!

Bibliotekarer havde sans for den slags. De mest ivrige i tjenesten bad også voksne om at tage hænderne op af lommen!

Nogle børn havde det svært med bøger. De kom let til at lave æselører på siderne. Formodentlig nervøsitet.

Den slags var forbudt.

Ingen æselører!”

Stig Fjord Nielsen

SLAGELSE BIBLIOTEK

Slagelse Centralbibliotek 1998
Folkebibliotek gennem hundrede år

Stig Fjord Nielsen

Slagelse Centralbibliotek 1998

Folkebibliotek gennem hundrede år

SLAGELSE BIBLIOTEK

Udgivet af Slagelse Centralbibliotek
1998

© 1998 by Slagelse Centralbibliotek
Omslagsfoto: John Jørgensen
Tryk: Jannerup offset A/S
Bogen er sat med Baskerville
ISBN: 87-88990-19-2

Slagelse Centralbibliotek 1998

Folkebibliotek gennem hundrede år

Dette skrift vil fortælle historier om biblioteket i Slagelse.

Anledningen er bibliotekets 100-års fødselsdag d. 16. december 1998. Skriftet begrænser sig i hovedsagen til de sidste 50 år, fordi den tidlige historie er dækket af Bernt Favrholdts bog: *Træk af Slagelse Biblioteks Historie 1897-1947*.

Fortælleren har selv sagt bestemt, hvilke historier der skal fortælles. Der er valgt historier, der illustrerer udviklingen, forandringen og ændringer i tidsånden gennem de 50 år.

Skriftet indeholder ikke megen statistik. Ikke meget om budgetter og regnskaber. Særligt interesserede kan selv fordybe sig i disse vigtige områder.

For kronologiens skyld er der en årstalsliste, hvor milepæle i bibliotekets udvikling gennem alle hundrede år er nævnt.

Skriftet har også valgt at nævne det personale, som er ansat på biblioteket i jubilæumsåret. Og dertil bibliotekets politiske ledelse i form af kulturudvalget.

Skriftet er bygget op af en række historier, der kan læses enkeltvis. Men historierne tilsammen handler om den utrolige og eventyrlige udvikling på Slagelse Centralbibliotek.

Det er så spændende! God læselyst.

Slagelse, november 1998

Stig Fjord Nielsen

Indholdsfortegnelse

Historien – kort fortalt	9
Cheferne: Tre mænd og en kvinde	11
Bibliotekselev årgang 1926	15
Erik Frandsen fik hjælp	17
Hvad bibliotekaren tænkte...	19
Ny bogbil anno 1947	21
Fortælleren som læsehest	23
Fra arresthus til Kontantforretning	25
Storslået indvielse i 1964	27
Biblioteket Løvegade 17	31
De rev det ned!	33
Stenstuegadekomplekset	35
Kampen om kulturen	37
Den lukkede hylde	39
Læderjakker og kvinder	41
Ro på læsesalen	43
Børn læser også bøger	45
Musik skal der til	47
Kampen om musikken	50

Enhedskulturen brød sammen	53
Hallo! Må jeg bede om 1245!	57
Blinde får lydavis	58
Byen og biblioteket	59
Lokalhistorie på biblioteket	61
BT på biblioteket	63
Slagelse vandt kampen om centralbiblioteket	64
Der var så dejligt derude på landet...	66
Tiderne skifter – fra 50 til 75 år	69
Fanny Hill	72
Farlig kunst	73
Utugtige blade fjernes	74
Lenin og Pravda på biblioteket	75
Grav hvor du står	77
Bogorm – ja tak!	79
Et digt tilegnet...	81
Fagre nye edb-verden	84
Velkommen på biblioteket	86
Internet for alle	88
Flere udlån, færre biblioteker	91
Personalet er vokset	93
Milepæle i 100 år	95
Personaleoversigt pr. 1. september 1998	97
Slagelse Kommunes Kulturudvalg pr. 1. januar 1998	99

Historien - kort fortalt

Biblioteket i Slagelse daterer sin oprettelse til 16. december 1898. Decemberstarten hang sammen med, at staten ville yde et tilskud til biblioteket, hvis det begyndte inden 1. januar 1899. Også dengang var tilskud i stand til at motivere til indsats. Det skal dog nævnes, at planerne om et bibliotek havde rumsteret allerede året før. Der var således indkaldt til offentligt møde i rådhusalen i oktober 1897, hvor et folkebibliotek med læsestue var sat på dagsordenen. Gode mænd og ingen kvinder fra byen fik tilslutning til at arbejde videre med planerne.

Resultatet blev et bibliotek omfattende en stue hos lærer Thorsen med åbningstid 2 dage om ugen à to timer, men ingen læsestue. Den skulle åbnes snart efter, men det varede mange år. Først i 1917 kom læsestuen, da havde biblioteket fået et par lokaler på Østre skole. I øvrigt kostede det fra begyndelsen 50 øre om året i kontingent at være låner på folkebiblioteket.

Næste store år i bibliotekshistorien er 10. oktober 1922. Den dag åbnede et nu kommunalt bibliotek i det tidligere ting- og arresthus på Løvegade. En lejlighedssang med titlen „Fra Fangebur til Folkehjem“ angav tonen. Nu skulle biblioteket i Slagelse være den folkelige kulturs samlingssted. Det demokratiske samfund ville stille viden og kundskab gratis til rådighed for sine medlemmer.

1922 var et mærkeår. 25 år efter de første planer om bibliotek i byen. Efter yderligere 25 år skrev bibliotekar Favrholt så sin bog med titlen: Træk af Slagelse Biblioteks Historie 1897-1947. Han valgte at gøre 1897, 1922 og 1947 til mærkeårene. Dertil kom, at han selv var blevet ansat i 1927.

Danmark havde i 1920 fået verdens første bibliotekslov. Loven satte gang i biblioteksvæsenet i det ganske land i begyndelsen af 1920'erne.

I Slagelse er 1924 også et fikspunkt. Biblioteket havde allerede i 1922 fået løfter om at blive centralbibliotek for Sorø Amt. Godkendelsen

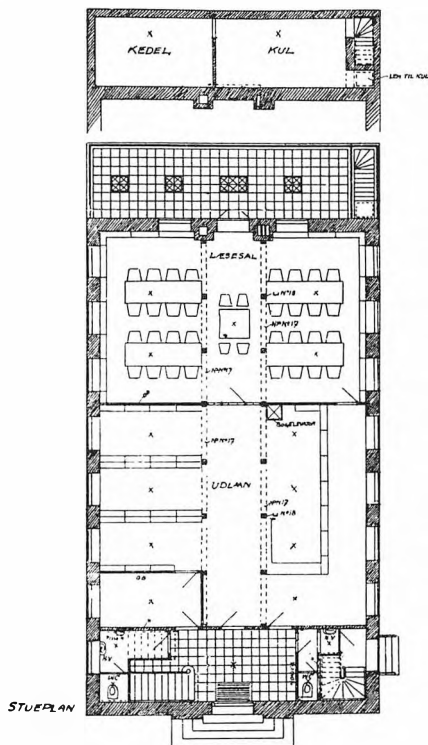

Postkort af Centralbiblioteket, Slagelse. Ca. 1930

kom den 1. april 1924. Det betød et årligt tilskud fra staten. Og et statusløft i biblioteksverdenen.

Historien om 1924 blev naturligvis fremdraget i 1964, hvor biblioteket fik nye lokaler i den tidligere Kontantforretning på Stenstuegade. Det skete, efter der i mange år havde manglet plads i Løvegade. Det var lige 40 år efter 1924. Tilsvarende tidssymbolik gjorde sig gældende i 1984, hvor åbningen af den nye bygning på Stenstuegade førte til en væsentlig udvidelse af biblioteket. Det var 60 år efter 1924.

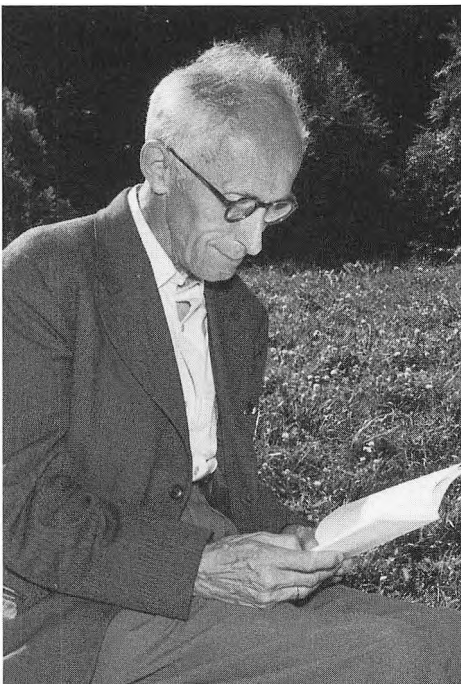
Nu drejer det sig om 1998. De hundrede år efter bibliotekets begyndelse i et enkelt lokale. Men tilfældigvis også året, hvor den nuværende stadsbibliotekar Vibeke Hvidtfeldt har været ansat på biblioteket i 25 år. Et kvart århundrede er også blevet fejret.

Cheferne: Tre mænd og en kvinde

Biblioteket i Slagelse har kunnet klare sig med fire chefer fra 1927-1998. Her er fire små portrætter.

Bernt Favrholdt 1927-1960

Bernt Favrholdt kom til Slagelse fra Hjørring i 1927. Hans karriere sluttede d. 1. januar 1960. Det blev således til 33 år på Løvegade i det ombyggede ting- og arresthus. Han var en hårdt-arbejdende bibliotekar i en lille institution. Det er karakteristisk, at da bogbilen skulle til at køre i 1931, var det bibliotekaren selv, der fik kørekort og derefter kørte ud med bøger. Hans skudsmål er også, at han var en meget økonomisk – nogle vil kalde det sparsommelig – administrator. Han kasserede meget nødigt bøger, hvor indbindingen ikke var slidt ned.

I sine skrifter virker han tør – med enkeltstående udbrud af

humor. Han var tydeligvis drevet af en tro på bibliotekvæsenets betydning for befolkningens kulturelle niveau. Han gjorde en stor indsats. Ikke mindst for landområderne og skolerne, som i hans tid fik en stadig bedre biblioteksbetjening. Hans samarbejde med amtsskolekonsulent Otto Jensen var legendarisk. Han ønskede sig i mange år mere plads. Det var hans håb, da han i 1947 skrev et festskrift i anledning af bibliotekets 50-års jubilæum. Da biblioteket i Stenstuegade i 1964 åbnede, deltog han som pensionist i indvielsen. To år efter døde han.

Bertel Emdal 1960-1970

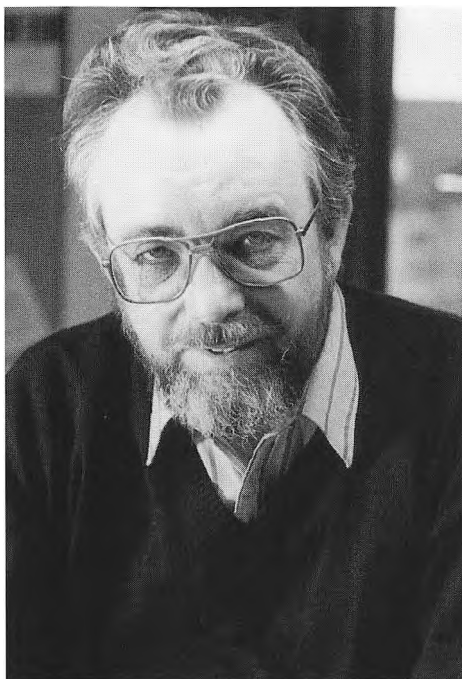
Hans efterfølger blev vicebibliotekar Bertel Emdal. Emdal var fra Slagelse, hvor han også blev uddannet i begyndelsen af 30'erne. Siden var han en tur rundt om Hjørring, på Samsø, i Flensborg, Assens og sidst i Frederiksværk, hvorfra han i 1947 kom tilbage til Slagelse. Han blev vicebibliotekar i 1948 og overbibliotekar i 1960. Han kunne virke fjern – som levede han i sin egen verden – hvad han temmelig sikkert også gjorde. Men hans personale oplevede ham samtidig som meget menneskelig og deltagende med indfølelse.

Han fik kun ti år som chef, idet han døde af kræft allerede som

60-årig i 1970. Men han var chef i en periode, hvor biblioteket udviklede sig med kæmpeskridt. I 1964 skete indflytningen i Stenstuegade, hvor omverdenen lagde mærke til, at det nye bibliotek var udstyret med kvalitetsmøbler og ganske moderne design. Bertel Emdal var personligt meget optaget af musik. Han spillede selv. Denne interesse medvirkede til, at Slagelse kom tidligt i gang med et musikbibliotek. Emdal arbejdede for, at biblioteket skulle stå som formidler af kunstoplevelser i bred forstand til folket. Det var også i hans tid, biblioteket var hjemstedet for byens maleriudstillinger. Det foregik i lejede lokaler på Bredegade 11. Et eksempel på Emdals interesse for sit bibliotek kan læses i „Bogens Verden“ nr. 1. 1965. Det er en artikel om bibliotekets indretning. Her viser han en næsten kvindelig optagethed af detaljerne og indretningskonceptet. Et eksempel: „I læsesalen møder vi dybblå fortræksgardiner mod de svagt gule vægge og de sorte stole“. Og. „I kontorerne mod syd er der svagt gule gardiner undtagen i vicebibliotekarens kontor, hvor man har moret sig med en stærk rød farve.“ I øvrigt nævner Emdal Arne Jacobsen stabelstole, Verner Panton hvilestole, Børge Mogensen hvilestole og borde og Wegner armstole. Dertil messinglamperne med de hvide Le Klint skærme. Han kendte kvalitetsdesignerne. Til overbibliotekarens kontor blev indkøbt mahognimøbler, der stadig er i brug og højt skattede.

Jørgen Kanding 1970-1992

Vicebibliotekar Jørgen Kanding blev overbibliotekar efter Bertel Emdal. Han havde været ansat på biblioteket siden 1. december 1966. Han fik nu opgaven at drive biblioteket videre. Jørgen Kanding var chef fra 1970-1992. Han var en dygtig administrator, der gjorde en stor indsats for at modernisere biblioteket og skaffe det mere plads, hvilket lykkedes med nybygningen på modsatte side af Stenstuegade. Det var en proces, der begyndte med kommunens køb af to grunde i 1981. Byggeriet blev sat i gang i 1982, og indvielsen skete 1. juni 1984. Jørgen Kanding var yderst optaget af de muligheder, der lå i de

elektroniske redskaber på biblioteksområdet og var med i de første forsøg på det område. Han husker selv, at der på det tidspunkt var stor skepsis blandt personalet i forhold til den elektroniske udvikling. Biblioteket var nu blevet en stor arbejdsplads, hvor personalets motivation var en væsentlig faktor.

Jørgen Kanding berømmes ikke mindst blandt musikbibliotekarer for sit forsvar af musikafdelingen, der var tæt på at blive lukket i 1975. En smidig administration fik skabt en løsning, der sikrede, at musikken overlevede på biblioteket.

Vibeke Hvidtfeldt 1992

Da Jørgen Kanding forlod biblioteket, blev det daværende vicedadsbibliotekar Vibeke Hvidtfeldt, der tog over.

Hun var blevet ansat 1.7.1973. Det er blevet Vibeke Hvidtfeldts lod at gennemføre bibliotekets endelige overgang til elektroniske løsninger. Den opgave er hun gået ind i med entusiasme, fremgår det af en artikel, hun sammen med Aksel G. Mikkelsen har skrevet til bogen:

„Planning and implementing successful system migrations“, London, 1997. Artiklen hedder „Slagelse Central Library – from BIBS to Dansk Data Elektronik“.

Hun føler det også som sin opgave at arbejde for, at byggeriets etape 2 og 3 med tiden gennemføres, således at bibliotekets snævre bygningsmæssige rammer i fremtiden kan løsnnes. Det handler om ca. 2000 kvm. Selv om Vibeke Hvidtfeldt nok først og sidst er en elsker af bogen, har også videoen og internettet fået deres plads på biblioteket i 90'erne.

Bibliotekselev årgang 1926

Fru Elisabeth Ulrich blev elev på biblioteket i Slagelse i 1926.

Elisabeth hed som elev Elisabeth Jensen. Hun var vokset op i Casino-komplekset, der lå på Jernbanegade, indtil det i 1976 blev flammernes bytte.

Da hun nåede skels år og alder og havde aflagt en realeksamen, skulle hun videre. Blandt naboerne i Casino var læge Valdemar Weeke. Han havde været med til at danne biblioteksforeningen, der støttede Slagelse Folkebibliotek. Han sad i bestyrelsen for foreningen og han havde siden 1922 også siddet i den egentlige biblioteksbestyrelse.

Han kendte Elisabeth Jensen og mente, at biblioteksarbejdet ville være noget for hende. Og han behøvede ikke nøjes med at mene det. Han havde forbindelsen til biblioteket og kunne skaffe elevpladsen.

Således gik det til, at Elisabeth kom til Løvegade, hvor hun var elev fra 1926 til 1930.

Senere arbejdede hun også som assistent i årene 1934/35 og 1936/37. Hun var på biblioteket, til kort tid før hun blev gift. Men interessen for bibliotekets ve og vel fortsatte. Hun var i mange år formand for biblioteksforeningen.

Biblioteksforeningen kunne hjælpe biblioteket med økonomi til indkøb af nye hjælpemidler. Den blev dog nedlagt i 1970.

Fru Ulrich husker vældigt godt sin tid på biblioteket.

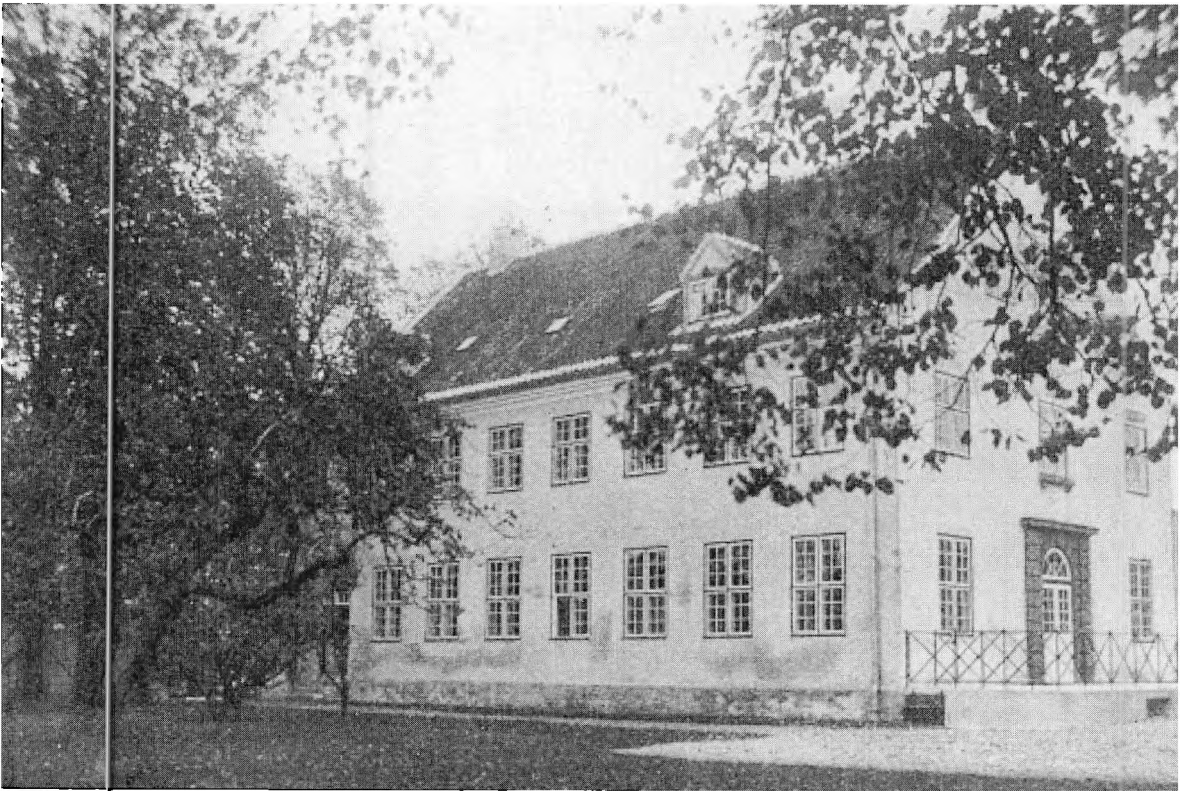
Hun blev ansat, da cand. jur. Iver Gudme var ledende bibliotekar. Han var ikke en flittig mand. Men beskrives som flot og charmerende. Han fik i 1927 et nyt arbejde på Gyldendal og rejste, hvorefter Bernt Favreholdt fra Hjørring fik stillingen. Hans fysiske udstråling var mindre. Havde en skavank med benet. Interesserede sig nok heller ikke for sit udseende. Det fortælles, at han var på en længere studietur til London blot medbringende en almindelig skolemappe. De andre deltagere gættede meget på, hvad han mon havde i mappen. Men skiftetøj kunne der ikke være plads til.

Efter denne historie om Favrhøldt, skal det pointeres, at han var flittig og passede sit arbejde gennem 33 år. Lidt prikken til sidst. Det forstår man. Efter 33 år.

Han nåede lige som pensionist at se det nye bibliotek i Kontantforretningen. Ved indvielsen fik han af fru Ulrich, der optrådte på vegne af biblioteksforeningen, et maleri af det gamle bibliotek. Det var deres fælles gamle arbejdsplads. Og det var lige før det blev revet ned.

Det var en betingelse for gaven, at maleriet skulle gå til biblioteket, når Favrhøldt døde. Maleriet hænger nu i kontorområdet bag læsesalens bibliotekarbord.

Biblioteksbygningen i Slagelse set fra haven. 1923

Erik Frandsen fik hjælp

Bibliotekar Favrholt sluttede sit skrift om bibliotekets første 50 år med et særligt ønske om at hjælpe ungdommen til bedre læsning.

„Det vil være en Lykke, der vil række langt frem i Tiden“, skrev han. Og det var ikke kun pæne ord fra overbibliotekaren. Der var en praksis bag. I hvert fald husker den senere skovfoged Erik Frandsen endnu, at Favrholt i 1938 personligt henvendte sig til ham og spurgte, om Erik var fortrolig med leksika i hjemmet. Hvis det ikke var tilfældet, måtte Erik endelig komme på biblioteket og få den nødvendige assistance, når der var brug for det. Den venlige forespørgsel hang sammen med, at Favrholt var vidende om, at Erik Frandsen, på trods af en klasse-lærers modstand, var blevet optaget i 1. matematiske gymnasieklasse på Almenskolen i Herrestræde. Denne viden skyldtes, at Favrholt havde en søn på samme klassetrin, og at Slagelse var en lille by. Favrholt ville gerne medvirke til, at Erik Frandsen skulle komme godt gennem gymnasietiden.

Erik Frandsens far levede af at sælge symaskiner på Løvegade, hvor familien også boede. Der var ikke en tradition for uddannelse og større bogindkøb i familien. Derfor var biblioteket en vigtig mulighed for Erik Frandsen og de mange andre, der var i samme situation. Det havde Favrholt bevisligt blik for. Ikke blot i teorien. Men også i den daglige praksis.

Erik Frandsen kom gennem gymnasiet. Han blev student i 1941. Sammen med andre, der havde brugt biblioteket flittigt. Favrholt havde selv en søn, Stig Favrholt. I årgangen var også den dengang venstreorienterede, senere ingeniør og folketingsmedlem og byrådsmedlem for Fremskridtspartiet, Mogens Elvensø. I studenterårgangen befandt sig dertil det mangeårige folketingsmedlem fhv. justitsminister Erik Ninn Hansen samt den kendte modstandsmand Arne Sejr.

Alle havde de adgang til et godt centralbibliotek. Og når man ser på de nævnte personer, kan enhver forestilling om ensretning eller ensartet prægning uden problemer afvises.

Bibliotekar Favrhojdt underviser en drengeskole fra Vestre skole i brug af bøger. Læringen var M.C. Pedersen. Det foregik på læsesalen. Ca. 1940.

Hvad bibliotekaren tænkte...

Biblioteket blev 50 år i 1947/1948. Den ledende bibliotekar Bernt Favrholt havde på det tidspunkt været ansat i 20 år og kunne gøre status:

„Da Biblioteket stiftedes drejede det sig om at læse. Nu drejer det sig om at læse med Plan, saa man faar fat i det værdifulde, det, man har brug for.“

Favrholt havde allerede set, at mængden af informationer var blevet så stor, at ingen kunne nå at læse det hele, uanset hvor hurtigt den moderne læser kunne læse. Sortering og prioritering efter et væsentlighedsprincip ville blive afgørende. I det synspunkt har Favrholt fået mere og mere ret for hvert år, der er gået siden. Internettet illustrerer så udmærket situationen.

Favrholt havde i øvrigt oplevet biblioteksarbejdet som lidt af et sisyfosarbejde. Opgaven havde været svær. Der savnedes altid penge. „Og fik man nogle, var Kravene til Biblioteket vokset i Mellemtiden, og man manglede Penge igen“.

Surt show at være bibliotekar, selv om han noterede, at det i 1946 blev vedtaget at lønne bibliotekarer som lærere i folkeskolen. Men det har næppe været en trøst, hverken for lærere eller bibliotekarer.

Midt i fortrædelighederne ville Favrholt dog også gerne fastholde sigtet. Han nævner, at der er gjort en stor indsats for den folkelige kultur. Det lægger han vægt på. Han siger: „Biblioteket har gennem Aarene været et Bibliotek for alle, lige fra Millionæren og til den fattige 14 Aars Dreng, der i gaar blev Svajer.“ Favrholt stod last og brast med lighedsideologien bag bibliotekernes gratis udlån af bøger og levering af gratis information. Hans eksempel med millionæren og svajeren er tidstypisk.

Favrholt havde også ønsker for fremtiden, da han skrev sit jubilæums-skrift. „Først og fremmest mere Plads. Dernæst flere Penge og mere Personale. Der er Opgaver nok der venter, og som maa løses.“

Ja. De ønsker overrasker ikke. Men når man ser billedet af bibliotekets personale stående i bibliotekshaven i 1947, i alt otte mennesker, er man sikker på, at Favrholt ikke led af en ubegrundet krævementalitet. Biblioteket var ikke overnormeret.

I virkeligheden er det også nogle små ting omkring biblioteket, Favrholt nævnte, da han konkretiserede sine ønsker: „Den gamle Drøm om et Ungdomshjem i forbindelse med Biblioteket med Lokaler til Studiekredse og Møder, med Skak og Dam, med Radioværelse og Musikværelse, med den Ungdomsrestaurant, som Biblioteket har Bevilning til, med Dobbeltkøkken, saa de unge ogsaa selv kunne lave Kaffe og The, som det sker på Vandrehjemmene. Og først og sidst en Ungdomsleder.“

Om Favrholt i virkeligheden drømte om at lave biblioteket til et ungdomshus, eller om han skrev en ønskeliste, han vidste, at de lokale politikere godt kunne lide, vides ikke.

Forestillingen om, at ungdommen opholdt sig på biblioteket og drak kaffe og the og spillede dam og skak, har sikkert lydt lifligt i ørerne på tidens velmenende politikere. Men meget tyder på, at Favrholt også personligt troede på, at biblioteket havde en mission i forhold til ungdommen.

*Bibliotekspersonalet 1947 i bibliotekshaven.
Overbibliotekar Favrholt yderst til højre*

Ny bogbil anno 1947

Bogbilen er et særligt kapitel i Centralbibliotekets historie.

Det begyndte tilbage i 1931 og er således omtalt af Favrholdt i hans historie om biblioteket 1897-1947.

Da bogbilen imidlertid er et interessant skridt på vejen mod nutidens brede informationsmotorvej, internettet, fortjener bogbilen en særlig historie. Bogbilen udlånte bøger og stod også for udlånet af lysbilleder på filmsbånd til amtets skoler. Et oplivende element på de mange små landsbyskoler.

Bogbilturen blev også kørt under krigen trods energimangel. Men det var med lastbil, og bogombytning måtte foregå i fri luft.

Derfor blev det anset for et stort fremskridt, at biblioteket pr. 1. september 1947 fik en ny bogbil. Bilen var en ombygget rutebil. Det havde Slagelse Maskinsnedkeri og Slagelse Karrosserifabrik klaret. Der var udtagelige boghylder til i alt 1200 bøger i bilen. Når hylderne ikke var faste, skyldtes det, at ejeren, vognmand Holger Kristiansen, også ønskede at udleje bilen som turistbil. Samme bil til mange formål. Sådan var situationen i årene efter besættelsen.

En lokal avis var med på en af bogbilens første ture i september 1947. Det gode ved den nye bil blev beskrevet i indledningen. Det skal bemærkes, at sensommeren 1947 var den tørreste og varmeste i mands minde:

„Slagelse Bibliotek har faaet en ny Bogbil, større og rummeligere end den gamle og med den uvurderlige Fordel, at al Ekspedition fra den kan finde Sted inde i Vognen, saaledes at den Bibliotekar, der er med Vognen, kan undgaa at blive vaad, naar det regner, hvilket det forhaabentlig engang igen vil gøre, selv om vi snart ikke mere kan huske, hvad Regn egentlig er“.

Efter denne længsel-efter-regn-indledning kom en levende beskrivelse af bogbilens besøg på nogle af de i alt 95 skoler i Sorø Amt, den skulle betjene.

Journalisten registrerer, at da bilen nåede Høm Skole, var der dækket et overdådigt kaffebord, og i den naturlige pause fik overbibliotekar Favrholt mulighed for at redegøre for bogbilens arbejde.

Hver skole kunne låne 35 bind til børnene uanset skolens størrelse. Dertil kom de nævnte lysbilleder på filmsbånd. Det sidste forudsatte to ting. Dels at skolen havde et lysbilledapparat og dels at skolen var medlem af „Filmscentralen for Sorø Amt“.

I bogbilen var der også bøger med til medlemmerne af fællesbogsamlingen, en sammenslutning af sognebibliotekerne til supplerung af disse bogsamlinger. Som et kuriosum skal nævnes, at disse måtte betale 25 kr. om året for at kunne ombytte 10 bind skønlitteratur og 5 bind faglitteratur. Bogbilen kom hvert sted 5 gange om året.

Artiklen slutter dejlig optimistisk:

„Overalt mødte de Gæster, der var med Bilen megen Gæstfrihed, (kaffebordet er blevet værdsat) og alle Steder faldt der mange Lovord om den nye Bogbil, der betegner et stort Skridt fremad i Arbejdet for Bogens Udbredelse til de mange Hjem“.

Bogbilen var datidens internetforbindelse. Dengang i stenalderen.

Bogbilen 1947. Bilen forsynede sognebibliotekerne med bøger

Fortælleren som læsehest

Jeg havde som 11-årig i 1959 mit første besøg på biblioteket.

Som mange børn i den alder var jeg en læsehest. De få hylder med udlånsbøger i min barndoms landsbyskole i Køng i Sydsjælland havde jeg allerede gjort et godt indhug i.

Derfor var det spændende at komme til den store by Slagelse, til den store skole på Skt. Pedersgade og til det enorme bibliotek på Løvegade. At jeg nu ved, at biblioteket allerede i 1959 var for lille ændrer ikke ved, at det for mig var stort. Det havde, så vidt jeg kunne se, alle landets aviser til fri afbenyttelse. Avislæsningen foregik på 1. sal. Under iagttagelse af megen værdighed og stilhed. Her sad gamle mænd med store skæg og læste aviser. Det var øjensynlig deres arbejde.

Læsesalen virkede som en rigtig læsesal. Så stille som jeg siden oplevede det på Det kongelige Bibliotek.

Efter et stykke tid i Slagelse fik jeg en kammerat, der kom fra Omø. Han var sendt til Slagelse allerede i 6. klasse, fordi han havde læst alle de bøger, der var på øen. I Slagelse boede han alene på et pensionat på Løvegade 10. Derfra var der ikke langt til biblioteket.

På et tidspunkt, da vi var 14 år, havde vi opdaget en underlig dansk skribent med navnet Søren Kierkegaard. Han blev en hel vinter vores helt. Vi begreb ikke dybden i det, Kierkegaard havde skrevet. Men vi begreb, at der var en dybde, som vi ikke forstod. Og det var det inspirerende, ja dragende.

Vi blev for en tid Kierkegaard-entusiaster i vor egen verden på biblioteket. Og det var vor egen verden. Ingen af vore kammerater eller for den sags skyld forældre og lærere vidste noget om den mærkelige mand, vi hver eftermiddag og aften læste os ind på. Manden, der havde skrevet „Forførerens Dagbog“ og slået op med sin kæreste Regine Olsen og i øvrigt aldrig havde giftet sig.

Manden var blevet hånet i 1840'erne i et tidsskrift, der hed „Corsaren“. Det tidsskrift ville vi gerne læse. Men ak og ve!

Slagelse Centralbibliotek var godt nok stort. Det havde alle landets aviser. Men det i vore hoveder berømte tidsskrift „Corsaren“ havde biblioteket ikke.

Således gik det til, at vi besluttede, at når det blev sommerferie, ville vi tage til København. Henvende os på landets fornemste bibliotek, det kongelige i København og bede om at få udleveret tidsskriftet „Corsaren“ til læsning på læsesalen.

Planen blev virkelig gennemført. Jeg husker ikke, at vi læste meget i „Corsaren“. Sproget er nok også faldet os vanskeligt.

Men jeg husker, at jeg var dybt imponeret over, at projektet overhovedet kunne lade sig gøre. Der var alligevel orden i verden. I hvert fald i biblioteksverdenen.

Overbibliotekar Emdal ved kartoteket på læsesalen i Løvegade

Fra arresthus til Kontantforretning

I 1940'erne lå biblioteket som bekendt på Løvegade. Nu var forholdene trange (i alt 600 kvm), og derfor opstod planerne om, at der måtte ske noget.

Mange planer (5-6 skitseforslag) om tilbygning på Løvegade blev udarbejdet i årene 1945-58. Der kunne bygges foran på den halvcirkelformede forplads og bagved i bibliotekshaven. Men plads nok kunne de mange skitser ikke skaffe. Og penge var mildest talt også en mangelvare efter krigen og op gennem 50'erne. Fra 1956 kunne skitserne gå ud over den eksisterende grund, idet byrådet i Slagelse ønskede at skabe et parkeringstov på Stenstuegade syd for biblioteket.

På samme tid rumlede imidlertid en alternativ plan. A/S I.P.Nielsen, der ejede Kontantforretningen på Stenstuegade, havde i 1954 købt hjørnet af Rosengade og Stenstuegade for at bygge et varehus mere centralt. Derfor var der nogle bygninger, der blev ledige i Stenstuegade 3. Da den daværende biblioteksdirektør Robert L. Hansen også havde erklæret bygningerne velegnede til biblioteksformål, og da antallet af kvadratmeter var tilstrækkeligt, ventede man kun på kommunens køb af ejendommen.

Kommunens køb lod imidlertid vente på sig. Den slags tog tid i 50'erne. I det her tilfælde fire år. Senere overbibliotekar Bertel Emdal tilskrev byrådsmedlem og formand for biblioteksbestyrelsen, fru Marie Andersen, et handelstalent der kunne få prisen ned og derefter accepteret i byrådet. I hvert fald købtes ejendommen i november 1958. Tilbageskuende har man lyst at tilføje, at netop på det tidspunkt begyndte skatteindtægterne at løbe stærkt ind i kommunekasserne, hvilket nok også har medvirket til købsinteressen.

Igen gik der så tid. Arkitekt Tage Corfitsen blev ellers hurtigt overdraget opgaven med at omdanne Kontantforretningen til bibliotek. Men først i november 1961 blev skitse nr. 4 godkendt af byrådet. Det skal be-

mærkes, at på det tidspunkt havde Statens Bibliotekstilsyn været inde med rådgivning om udformningen.

Nu var kommunen kommet til penge. Højkonjunktoren var på vej til at fjerne arbejdsløsheden, og lønningerne steg med rekord fart. Denne situation blev så årsagen til næste forsinkelse. Nu skulle der en igangsættelsestilladelse til at udføre kommunale byggearbejder. Den kom først i august 1962.

Derefter kom der uforudsete komplikationer i ombygningen, der derefter kom til at vare næsten to år. Indvielsen i Stenstuegade 3 skete den 15. april 1964, hvilket var 10 år efter, at advokat Harry Hansen som formand for biblioteksbestyrelsen havde påbegyndt projektet. Ting tager nogle gange lang tid.

Trawlhed ved fotonoteringen, der blev etableret i 1964 i Stenstuegade

Storslået indvielse i 1964

Endelig d. 15.4.1964 kunne der holdes indvielse på det nye bibliotek i Stenstuegade. Alle havde ventet meget længe og til gengæld håbet, at kulturministeren så ville kunne være blandt gæsterne ved åbningen. Daværende kulturminister Julius Bomholt havde da også meldt sin ankomst. Men få dage før kom et afbud. I Sjællands Tidende kunne man dagen før åbningen læse: „Desværre har tingene flasket sig således, at kongen (Frederik den Niende) har indkaldt til statsråd og kulturminister Julius Bomholt som følge deraf i sidste øjeblik har måttet sende afbud til åbningen. Åbningen vil i hans sted blive foretaget af departementschef Henning Rohde.“

Jamen. Det var da ærgerligt. Især fordi avisen også fortalte: „Den nyindrettede biblioteksbygning er simpelthen en drøm“.

Drømmen fik kulturministeren ikke at se. Men 130 gæster var indbudt til åbning, rundvisning og spising i kælderen.

En af de nye ting, gæsterne kunne bese, var overbibliotekar Emdals kontor. Han havde tidligere 9 kvm på Løvegade. Nu fik han et „værdigt udseende kontor, holdt i lyst, blå, gult og palisander.“ Journalisten havde stort set ret. Den omtalte palisander var dog mahogni.

I øvrigt var aviserne fulde af beskrivelser af det nye bibliotek til 1.7 millioner kroner og på 2000 kvm.

Der var meget nyt at berette om, f.eks. fotonoteringen. I stedet for at stemple og skrive på lånekortet kunne bibliotekaren blot holde bogen hen over en fotomekanisme, som blev udløst af en pedal under bordet. Fagre nye tider. Det gjaldt også musikkens verden. Slagelse fik et hypermoderne musikanlæg opstillet. Foruden Slagelse var Hillerød og Lyngby med på noderne. Men Slagelses musikanlæg var på det tidspunkt landets største.

Nu kunne musikinteresserede gå på biblioteket og høre deres foretrukne musik, især i retning af klassisk og jazz. Der blev lavet otte lytte-

pladser med høretelefoner. Musikken skulle man bestille ved et kontrolbord, hvor pladespillerne stod.

Foruden alt det tekniske hæftede alle reportager sig ved den lille gårdhave ud mod Rosens gård.

Allerede om eftermiddagen d. 15. april kunne Sjællands Tidende trykke en prolog, der blev oplæst ved åbningen. Den var skrevet af lærer Karl Rønne, Slotsbjergby, der allerede på det tidspunkt var kendt for sin lokalhistoriske interesse.

Prologen, der virker noget højstemt, tog udgangspunkt i myten om Kundskabens Træ i Paradisets Have. Bogen blev hyldet: „Mød i bogen din ven, find i den din elskede. Gå ind i dit kammer og åbn din bog. Da finder du Gud.“

Men på god skolelærervis havde Karl Rønne også advarende ord med i sin prolog: „En slange truer dig i dit paradys: bogstavens forførende magt, læsningens berusende gift. Kom ikke i bøgernes vold!“

De 130 gæster kan nok have rystet lidt over de ord. Selv om de fleste naturligvis var vokset op i en verden, hvor Djævlen befandt sig få skridt fra Gud. Men, at bogen kunne være så farlig er i dag de fleste ubekendt.

Efter prologen fik forskellige honoratiores lov til at tale.

Formanden for bestyrelsen, Marie Andersen, beskrev historien. Hun nævnte bl.a., at det var 40 år siden, biblioteket blev centralbibliotek. Hun fortalte også, at starten kunne dateres til 16. december 1898.

Talerrækken omfattede i øvrigt borgmester Poul Hansen, departementschef Henning Rohde fra Kulturministeriet, biblioteksdirektør Erik Allerslev Jensen, overbibliotekar Bertel Emdal og digteren Erik Knudsen, der er født i Slagelse. Ja. Han og hans forældre var ligefrem nabo til tidligere overbibliotekar Favrholt. Erik Knudsen benyttede biblioteket som ung i Slagelse. Han læste derfor et hyldestdigt.

Overbibliotekar Emdal håbede i sin tale, at fremtiden ville indebære udvidelser med filialer.

Hovedtaleren skulle have været Julius Bomholt, der et langt liv var fortaler for kultur - ikke mindst arbejderkultur. Men det blev Henning Rohde, der måtte tage de store ord i sin mund: „Et bibliotek er et uundværligt funktionsled i et demokrati. Det er ikke alene demokratiets salt, men også dets forråds-kammer.“

Departementschefen hilste fra Bomholt og ønskede tillykke med et af landets bedst udstyrede og forsynede forråds-kamre.

På åbningsdagen var der også hyldest til tidligere overbibliotekar Favrholt. Formanden for biblioteksforeningen i Slagelse, Elisabeth Ulrich overrakte som tidligere nævnt Favrholt et billede af det gamle bibliotek i Løvegade, udført af Troels Trier. Få måneder efter blev det smukke hus revet ned. Men det er en anden historie.

Den klassiske arkitektur var bevaret i biblioteket i Løvegade

Biblioteket i Løvegade klavede også en synsprøve!

Biblioteket Løvegade 17

Da biblioteket i 1922 flyttede til Løvegade 17, fik det samtidig en usædvanlig smuk bygning som ramme om sit virke.

Det gamle Ting- og Arresthus for Antvorskov Birk var bygget i 1843 i en ren nyklassisk stil. Det var med tiden blevet slidt og for småt. Derfor blev der bygget et nyt arresthus på Rytterstaldstræde. Det var i 1916.

Løvegade 17 blev så husvildebolig under 1. verdenskrigs bolignød.

Det sled yderligere på bygningen.

Derfor var der behov for en renovering, der blev gennemført af arkitekt Carl Jørgensen. Han førte huset tilbage til de rene linier. Indvendig blev der skabt nogle smukke rum, selv om de oftest var overlæsset med bøger. Buen og glaspartiet over indgangsdøren gav højt til loftet. Foran – ud mod Løvegade var der en brostensbelagt, halvcirkelformet forplads med nogle træer, der stadig kan ses på H.P. Hansens Plads.

Den gamle fangegård fra arresthustiden blev lavet om til en smuk bibliotekshave, hvor der var offentlig adgang.

Overbibliotekar Favrholdt var dog i sit skrift fra 1947 ikke ubetinget glad for haven, som på det tidspunkt også var forsømt.

Favrholdt skriver: „I Pinsen 1923 aabnes Haven, der var anlagt af Gartner Bertelsen, for Publikum. Den er dog altid blevet alt for lidt benyttet. Det hænger maaske sammen med et par Fejl ved dens Anlæg. Lige saa smuk den er, lige saa sikkert er det, at den fæstningsagtige eller fængselsagtige Ringmur, der afløste et tidligere rædselsfuldt Plankeværk, ikke burde være opført. Muren giver Haven et lukket Præg. Heller ikke burde man have plantet Frugttræer i en Have, der var tilgængelig for alle, når de ikke maatte spise af Frugterne. Det minder for meget om Paradiset.“

Favrholdt har været sur på den have. Den havde i 1947 været i avisen. Og det er som bekendt ikke rart.

Åbenbart var haven på et tidspunkt blevet udstyret med en dam, som nok heller ikke blev passet.

Problemet kan aflæses af festsangen ved jubilæet i 1947. Det hedder i anden strofe:

Var det ikke Synd og Skam,
der blev gravet denne Dam?
Haven ligner ikke Spor,
al slags Ukrudt frodigt gror.
I avisen gør de Nar:
Tænk, at Biblioteket har
Soppedam, hvor vi kan bade
lige midt i Løvegade.

Det hele blev revet ned i 1964. Nu er der parkeringspladser, hvor fængselsgården og den klassiske bygning og soppedammen var.

*Vicebibliotekar H.C. Larsen ved kartoteket i udlånet i Løvegade.
Larsen blev gift med børnebibliotekar Kirsten Jensen.
Parret fik i 1966 ansættelse i Rønne på Bornholm*

De rev det ned!

Den 10. oktober 1922 blev biblioteket i Løvegade indviet. Mange mennesker var til stede. Ikke mindst borgmester, senere finansminister, H.P.Hansen, hvis hjerte stod biblioteket nær.

Efter 42 år blev lokalerne forladt. Ny indvielse af bibliotek 15. april 1964.

Allerede en måned senere – midt i maj – kunne Sjællands Tidende oplyse et licitationsresultat vedr. arbejdet med at rive huset i Løvegade ned. Billigst var Jørgen Hansen, København med 3.700 kroner. Dyrest var Alex Hansen, Næstved, 8.000 kroner.

En reporter fra Sjællands Tidende – mep – havde følgende kommentar: „Forhåbentlig bliver kommunens første-fotograf Poul Klíxbüll forinden nedrivningen anmodet om at gennemfotografere bygningen, så man i fremtiden i det mindste har billeder at ty til, når det i fremtiden skal diskuteres, om det var rigtigt eller forkert at fjerne denne bygning...“

Det var godt set. Der diskuteres 34 år efter stadig i Slagelse. Selv om vurderingen efterhånden er temmelig utvetydig. Det var ret tåbeligt at rive bygningen fra 1840'erne ned. Den kunne have stået som et monument i kanten af H.P.Hansens Plads.

I dag er blot nogle få træer tilbage.

Det er pinefuldt at læse referatet fra det afgørende byrådsmøde d. 14. maj 1964. Pinefuldt fordi det afslører, hvordan velbegavede byrådsmedlemmer i fællesskab bliver blinde og døve, når de burde være lyttende og seende.

Argumenterne for nedrivning var følgende: Der skal skaffes parkeringspladser. Bygningen er ikke køn. Nationalmuseet har ingen indvendinger. Bygningen vil være dyr at sætte i stand.

Borgmester Poul Hansen (S) mente, at der også var protester, da fattiggården skulle laves om til gymnasium, men nu var alle glade.

Af fjorten byrådsmedlemmer sagde de tolv ja til nedrivning. Mod stemte og argumenterede to, Viggo Marker (K) og Inga Yttrup (V).

De to argumenterede for bygningens skønhed og for den turisteffekt, der kunne ligge i at have en ældre bygning, f.eks. til maleriudstillinger. Det sidste afviste både borgmesteren og byrådsmedlem og senere indenrigsminister Egon Jensen (S) med ordene: „Vi kan ikke samle folk til byen ved at vise biblioteket frem“.

I det synspunkt havde de to toppolitikere formodentlig aldeles uret. Men der var ikke noget at gøre. Tidsånden lagde linien.

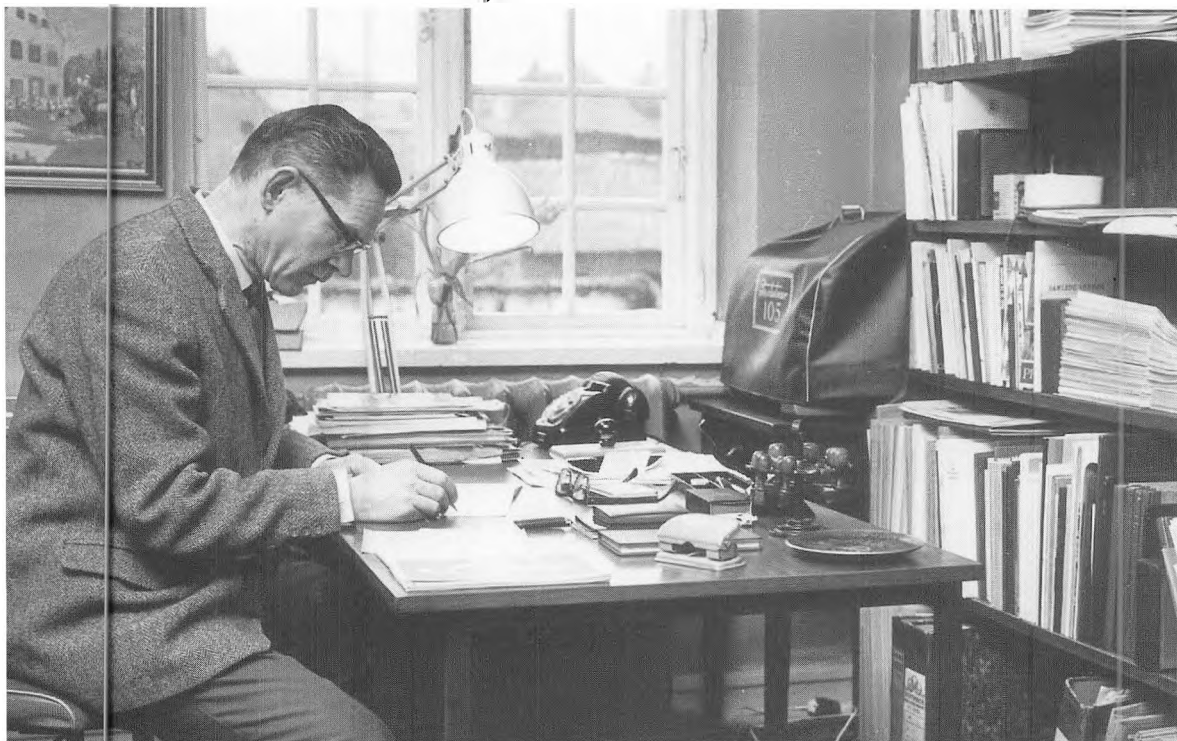
Allerede den 11.6.64 (Fandens fødselsdag) var bygningen uden tag og uden vinduer. Nu lignede Løvegade et udbombet område. Så kom parkeringspladserne. Det hjalp ikke meget.

Kort tid efter dukkede et besynderligt meget stort kulturcenterprojekt op. Det havde godt nok sine rødder tilbage i 1963. Men i januar 1965 fremlagde et udvalg med Egon Jensen som formand nogle tegninger til et kulturcenter på Gørtlergade.

Mens biblioteket havde kostet 1.7 mio. kroner, lød kulturcentret på 6.2 mio. kroner. En model blev vist i Aktuelt d. 12. januar 1965. Modellen minder om kulturpaladsprojekter fra Sverige og Østeuropa. Kulturcentret i Slagelse blev aldrig realiseret. Når man ser modellen, bliver man ikke ked af det.

Men det gamle bibliotek kunne have været en prydding midt i 60' er-arkitekturen på H.P.Hansens Plads.

*9 kmv kontor var der til overbibliotekaren i Løvegade.
Det er Bertel Emdal, der arbejder*

Stenstuegadekomplekset

Stenstuegade er en middelaldergade. Men på venstre side, når man kommer fra kirken, havde apoteket i Bredegade en stor have.

Derfor var der ikke byggeri, før grunde blev solgt fra i 1930'erne.

På det tidspunkt besluttede den fremgangsrige Kontantforretning, I.P.Nielsen A/S, at bygge en ny stor forretning på Stenstuegade nr. 3. Det blev en rigtig 1930'er bygning. Storslået facade dels i røde sten med hamburgerfuger og dels belagt med travertin kalksten, der kan sammenlignes med Faxe-marmor. 30'er-præget viser sig også ved, at de store gennemgående vinduer er lavet af jern, hvilket muliggør nogle slanke sprosser. Endelig er taget i tidens ånd belagt med tagpap. Bagtil er der anvendt gule sten uden nogen form for pynteri.

Det var som helhed en særdeles flot forretning, der var i funktion, indtil ejerne i slutningen af 50'erne byggede et nyt varehus på hjørnet af Rosengade og Stenstuegade. Det blev kaldt IP-huset, senere Illumbygningen, nu Amtscentralen.

I 1964 blev den gamle forretning indviet til bibliotek. Den var blevet bygget om af arkitekt Tage Corfitsen. Butiksfacaden var blevet bevaret. Kontantforretningen var blevet til en bogbutik, hvor man kunne låne bøger uden kontanter.

I 1984 byggede arkitekt Tage Corfitsen så også bygningen på den anden side af Stenstuegade. De to bygninger blev bundet sammen af en pergola med en klar overdækning.

1984-bygningen omfatter godt 2800 kvm. Bygningen er i dybrøde teglsten. Og den er ikke mindst set fra H.P.Hansens Plads flot og imponerende i sammenhæng med Skt. Mikkel's Kirke. Bygningen virker monumental.

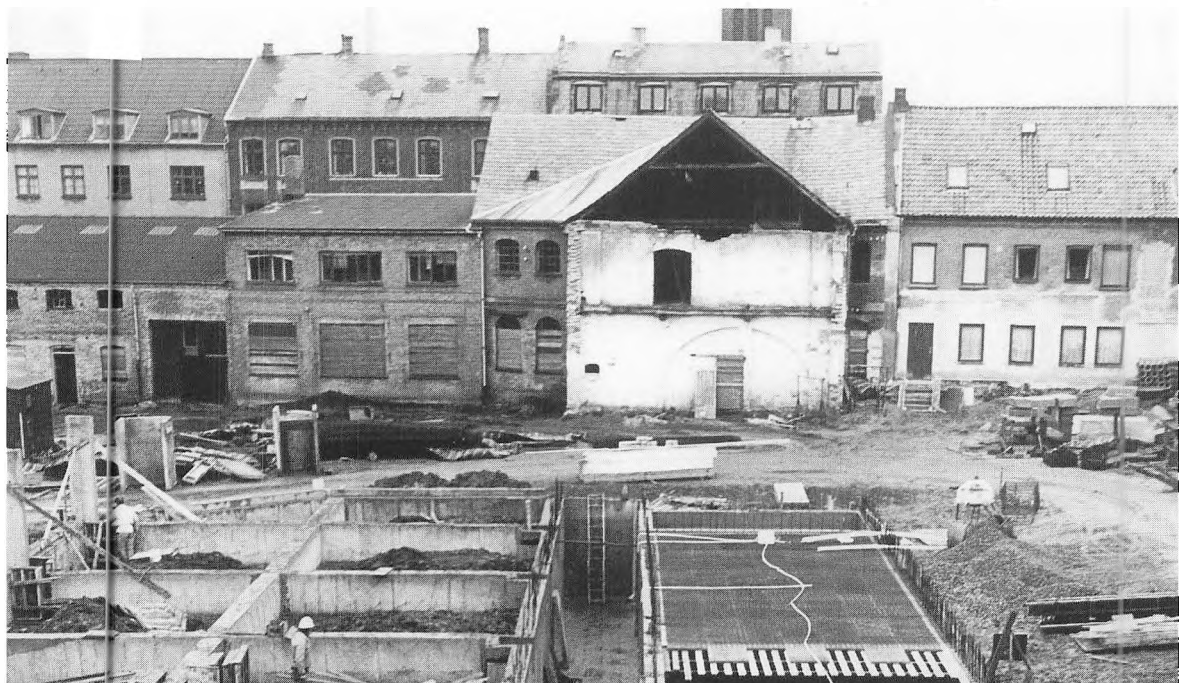
Til gengæld mangler den side, der vender mod Stenstuegade efter min bedste overbevisning harmoni. Det er noget med vinduernes placering. Indvendig er der til udlånet skabt et meget stort rum med højt til loftet. På 1. sal en balkon med ovenlys og mødelokaler. Også fra balkonen er der en fin udsigt til kirken.

Biblioteket har en relativ stor grund til rådighed. Den er udlagt som et lille have-parkanlæg, hvor der er opstillet adskillige skulpturer. Den store grund indebærer, at der er mulighed for at bygge yderligere to etaper til biblioteket.

*Den imponante Kontantforretning blev bibliotek i 1964.
Den nederste travertin blev dækket af træbeklædning*

En ny biblioteksbygning på vej i 1983

Kampen om kulturen

Da biblioteket i 1964 fik nye lokaler i Stenstuegade, var der også tænkt på, at biblioteket skulle være et slags mødested i byen.

Men meget snart efter dukkede planen om et kulturcenter op. Folketingsmand Egon Jensen ser ud til at have været en slags ankermand i den plan. Kulturhuset skulle rumme bl.a. den kommunale biograf Kino.

Kulturcenterplanen var en plan. Mens biblioteket i midten af 60'erne var den skinbarlige virkelighed.

Og det er jo ofte virkeligheden, der vinder.

Det gjorde den også i 1960'erne. Af beretningen for 1967 fremgår det, at biblioteket havde del i mange arrangementer, der ikke handlede om bogudlån. Der havde siden 1965 været 20 kunstudstillinger i bibliotekets kælder. Det hævdes, at udstillingerne havde været set af ca. 5000 mennesker. Da kælderen mildest talt var uegnet til formålet, var der i Bredegade 11 (der hvor Museet og Krabasken nu holder til) lejet lokaler på ca. 100 kvm til udstillingerne. De nye lokaler blev indviet med en vandreudstilling fra Statens Museum for Kunst.

Biblioteket manglede derudover et lokale til bl.a. smalfilmforevisningerne og amatørteatervirksomhed, fremhæver beretningen. Undskyld. Men nu begyndte biblioteket at ligne et kulturcenter. Det er måske derfor, at beretningen 1967 sluttede med de lakoniske ord:

”Med et kommende kulturhus håber biblioteket på det bedst mulige samarbejde”.

Der er dog intet, der tyder på, at biblioteket har ønsket noget som helst andet kulturhus i byen.

Biblioteket ønskede at være kulturcentret. Det var også tydeligt, da Kulturkredsen dannedes i maj 1966. Kulturkredsen bestod på det tidspunkt af 40 foreninger og institutioner i byen. Den tog i begyndelsen bl.a. initiativ til en kulturuge, der tilfældigvis åbnedes på Centralbiblioteket 8. marts 1967.

Beretningen nævner, at sekretærposten blev besat med en bibliotekar.

Kulturkredsen lagde i øvrigt hårdt ud med mange store planer. Og noget lykkedes også. I december 1968 udkom „Bogen om Slagelse“ skrevet af Otto Holmgaard og Erik B. Nissen. Bogen var en opfølgning på Arnskøvs bog fra 1931. Den blev hurtigt udsolgt. Det andet i bogstaveligste forstand store projekt var at rejse landets højeste flagstang på Valdemarsdag 15. juni 1969 på Antvorskov Banke. Det skete til minde om Dannebrog, der faldt ned i Estland 750 år før. Frederik den Niende og dronning Ingrid var med til indvielsen.

Biblioteket satsede på at være kulturførende. Det fremgår så tydeligt af en artikel i S.P. Aktuelt 4.10.67. Artiklen citerer folketingsmand Lysholt Hansen for at sige, at den nye bibliotekslov i virkeligheden er en lov om kulturcentre. Lysholt Hansen havde så yderligere på årsmødet for Danmarks Biblioteksforening fremhævet samarbejdet mellem Slagelse Bibliotek og Kulturkredsen som forbilledligt. Gak hjem og gør lige så – var beskeden til de andre biblioteker.

Den lokale Aktuelt-redaktør sluttede sin artikel med følgende:

„Den ros, Slagelse Bibliotek er blevet til del, må i betydelig grad tilkomme overbibliotekaren.“ Det var Bertel Emdal, der fik roser.

I de følgende år forstummede al snak om et kulturhus eller kulturcenter i byen.

Personalemøde på læsesalen i Løvegade. Emdal sidder for bordenden

Den lukkede hylde

Slagelse Bibliotek havde som mange andre biblioteker en lukket hylde. Det er over for mig bekræftet, at den var der i 20'erne og videre op til begyndelsen af 60'erne. Den eksisterede stadig i 1962 på det gamle bibliotek.

En lukket hylde bestod af bøger, der godt nok var indkøbt af biblioteket, men som det blev anset for forkert at stille i udlånet. Disse bøger stod på en hylde, der blev bestyret af bibliotekaren. En låner måtte direkte spørge til bøger på den lukkede hylde, hvis et lån skulle etableres.

Det var ikke mange bøger, der i Slagelse stod på den lukkede hylde. Det var først og fremmest bøger, hvor ordet seksuel indgik i titlen. Også rent lægefaglige bøger om seksuel hygiejne. Det var for meget. En bibliotekarelev fra den tid husker også, at en bog af Birgit Tengroth med titlen „Tørst“ var gemt af vejen. Birgit Tengroth var i en periode gift med den socialdemokratiske toppolitiker J.O.Krag. Problematisk var også „Sangen om den røde rubin“ af Agnar Mykle. En bog, der var megen offentlig debat om.

Set med nutidens øjne var den lukkede hylde et sært dobbeltmoralsk misfoster. At undlade at indkøbe bestemte bøger kunne være udtryk for en holdning, der eventuelt kunne anfægtes og angribes. Men at indkøbe bøger, der så alligevel blev anset for forkerte til de åbne hylder, er nok typisk for den moralske balancegang, der var årsag til meget oprør i 1960'erne.

Men det gjorde man. Sandsynligvis for at kunne manøvrere i det politiske farvand.

I 1965 kom spørgsmålet til offentlig debat på landsplan. To biblioteksstuderende, Helge Scheuer Nielsen og Per Nyeng, havde lavet en undersøgelse. Den gik ud på at spørge 50 biblioteker, hvordan de havde det med 48 forskellige titler inden for de sidste ti års bogproduktion.

Det drejede sig om 48 titler, der kunne tænkes at være kontroversielle enten fordi de handlede om seksualitet eller var politisk venstreorienterede.

De to studerende mente efter undersøgelsen, der blev publiceret i „Bogens Verden“, at de kunne konstatere en slags censur på bibliotekerne. Og så kom der naturligvis gang i debatten. For ingen går ind for censur og slet ikke bibliotekarer.

Og netop bibliotekarerne fik nu på hattepulden.

I Aktuelt d. 12.2.65 fik de følgende svada:

„Vore folkebibliotekarer er besjælet af en næsten hellig trang til at vejlede lånerne, og det er både forståeligt og sympatisk. Det opdner dem i arbejdet, og de sidste ti-tyve års biblioteksfremgang kunne ikke være opnået, hvis bibliotekarerne ikke havde haft følelsen af et kald, men undersøgelsen synes at vise, at standen af og til lider af en gammeldags skolemesteragtig eller præstelig tilbøjelighed til at optræde som lånernes moralske vejledere. En farlig tendens, som man i demokratiets og tolerancens navn må advare imod. Den vejledning, der består i, at man holder kontroversiel litteratur tilbage på lukkede hylder eller simpelt hen ikke anskaffer den, er censur. Og så meget mere farlig, som den er mild og næsten umærkelig.“

Men bibliotekarerne begyndte også at udøve selvkritik. Bibliotekar Per Deskov havde allerede d. 3.2.65 skrevet i Aktuelt: „Det er sikkert svært for menigmand at blive klar over, hvor tit bibliotekarerne svigter i deres bogvalg. Når det nu er blevet afsløret hvor grelt det kan være, burde enhver bibliotekar beskæmmet bøje hovedet og gå i rette med sig selv.“

Nu var der ikke mere at gøre. Seksualiteten skulle slippes løs, og tiden gik mod venstreorientethed. Anklager for censur krævede det alt for meget mands- eller kvindemod at stå op imod.

Slagelse fulgte hurtigt den ny udvikling. „Fanny Hill“ blev indkøbt, og få år efter kunne den sovjetrussiske kommunistiske avis „Pravda“ læses hver dag på avislæsesalen.

Jeg, der var ung dengang, har siden undret mig over, at det var så let at flytte det gamle samfund.

Læderjakker og kvinder

Den 6. oktober 1962 deltog både overbibliotekar Bertel Emdal og vicebibliotekar H.C.Larsen i et interview om biblioteket og bibliotekets opgaver. De ønskede formodentlig at profilere biblioteket og slog tidens strenge an.

Vicebibliotekaren udtalte, at læderjakkerne (datidens rockere) kom for lidt på biblioteket.

Til gengæld mente overbibliotekaren, at netop læderjakkerne ville få glæde af det på det tidspunkt planlagte bibliotek i Stenstuegade. Han sagde: „Vi arrangerer en særlig udstilling af bøger med deres interesser, sport, mekanik, bøger med spænding.“

Der er noget vidunderligt naivt i troen på, at biblioteket ville få læderjakkerne som ny kunder. Men under alle omstændigheder har det været fornuftigt at sige det af hensyn til den politiske opbakning.

Vicebibliotekaren havde også en bemærkning om kvinders læsning:

„Mange kvinder læser romaner med en glubende appetit, op til fem eller flere om ugen. Jeg tror, kvinder tit synes, de oplever for lidt i den hjemlige cirkel. Så vil de se i bøgerne, hvordan andre lever, og det er virkelighedsnære romaner med hjemlige personer og motiver, der ønskes. Man vil drage sammenligninger.“

Overbibliotekaren: „Nogle kvinder, men færre end førhen ønsker bøger om kongelige personer eller fra herregårde“.

Således kunne læsere i 1962 erfare, at læderjakkerne var savnet på biblioteket. Til gengæld var der masser af kvinder, der savnede den spænding, læderjakkerne skaffede sig på anden vis.

I løbet af de kommende år begav kvinderne sig ind på uddannelsesinstitutionerne og ud på arbejdsmarkedet i en sådan grad, at det traditionelle kønsrollemønster brød sammen. Nogle steder med et brag. Man kan notere sig, at de to chefer på det kvindeligt dominerede bib-

liotek var mænd. Også det blev der lavet om på. Vicebibliotekaren blev i 1973 en kvinde, der i øvrigt blev rigtig leder i 1992. Til trods for de store forandringer fortælles det, at kvinder stadig efterspørger bøger om kongelige personer.

Snævre arbejdsforhold i Oplandsafdelingen på 1. sal i Løvegade

Ro på læsesalen

Læsesalen er sammen med udlånet bibliotekets kerneområder. Men skal jeg så vælge mellem de to afdelinger, vælger jeg læsesalen. Læsesalen er det højeste. Den er kirkerummet i biblioteket. Her er de fineste bøger, der ikke må lånes med hjem. Den højeste visdom er til stede på læsesalen.

I gamle dage fandtes der ordensregler for læsesalen i fuld overensstemmelse med ovenstående betragtninger. De kan endnu læses på det gulnede skilt, der er bevarret, men gemt lidt af vejen, for ikke at forskrække nutidens overnursede læsesalsbrugere.

De er sandsynligvis formuleret før 1948, idet navneordene begynder med stort bogstav. Men mange mennesker fortsatte med et skrive navneord med stort efter retskrivningsreformen.

Således belært i klare vendinger kunne voksne (14-årige) gå i gang med at studere på læsesalen, hvor der altså var en tilsynshavende, der også skulle være klar til at besvare spørgsmål fra det videnshungrende publikum.

Alle spørgsmål skulle læsesalsvagten indføre i et notehæfte. Det bogredskab, der var anvendt til svaret, skulle også noteres.

29.1.1963 blev der spurgt: Hvad hedder Hamborgs lufthavn?

Svaret findes i „Brockhaus“.

30.1.1963 Hvor mange døde i Danmark i 1961?

Svaret findes i Statistisk Årbog.

Sådan skulle det foregå. Det var indskærpet i en såkaldt “Notabene til Læsesalsvagter”. August 1951.

Jeg formoder, der er lidt selvironisk iscenesættelse i formuleringerne:

Spørgsmaal: Udfrit Spørgeren indtil De er ganske klar over hvad der spørges om. Stik evt. en Bog med et foreløbigt Svar ud, indtil De finder udtømmende Svar.

Pas paa forældet Stof. Især i Jura og Teknik.

Kan Læsesalen ikke svare – prøv Udlaanet.

Ingen må forlade Læsesalen med forkert eller halv Besked.

Alle spørgsmaal, selv de mest banale, noteres i det dertil indrettede Hæfte.

Den tilsynshavende vagt på læsesalen var således instrueret i et gammeldags sprog, skrevet med to gange a som å og navneordene med stort – selv om det er 1951.

Læsesalen var på 1. sal i Løvegade. Den var også på 1. sal i Kontantforretningen fra 1964-1984. Men da udlånet rykkede over på den anden side af gaden, blev der plads til den store læsesal i Kontantforretningens stueetage. Her er nu bøger og tidsskrifter, mens avislæsesalen er på den anden side.

Læsesalen er i dag meget brugt. Der er ikke så meget kirkestemning som i gamle dage. Der er en gåen og kommen og renden frem og tilbage. Helt i overensstemmelse med tidsånden kunne man tilføje.

Børn læser også bøger

Børnebiblioteket blev tidligt en vigtig del af bibliotekets arbejde. Allerede i 1931 blev børnebiblioteket udskilt som selvstændig institution med egen vedtægt, bestyrelse, budget og regnskab.

Lederen af børnebiblioteket var fru Lauridsen, der havde været med i biblioteksarbejdet siden 1909.

På biblioteket på Løvegade var børnebiblioteket et sted, hvor der i overensstemmelse med datidens normer skulle være rent og stille. Børn måtte pænt vise deres hænder og fingre, før de fik adgang til de dyrebare bøger. Mange fik at vide, at de skulle gå ud og vaske hænder. Stillehed som i en kirke var et andet element på børnebiblioteket. Det gav fornemmelsen af højtidelighed. Børn blev så at sige opdraget på biblioteket. Derfor måtte drenge heller ikke gå med hænderne i lommen. Tag hænderne op af lommen!

Bibliotekarer havde sans for den slags. De mest ivrige i tjenesten bad også voksne om at tage hænderne op af lommen.

Nogle børn havde det svært med bøger. De kom let til at lave æselører på siderne. Formodentlig nervøsitet. Den slags var forbudt. Ingen æselører!

Dette billede ændrede sig i 60'erne. Den friere opdragelse, de traditionelle normers nedbrydning og velstanden gjorde den stramme kontrol uforståelig og overflødig.

Tankegangen var nu anderledes. Børn skulle ikke mere dresseres. De skulle have mulighed for at udvikle sig til selvstændige, kreative og kritiske væsener.

I januar 1966 fortalte daværende børnebiblioteksleder Kirsten Larsen om sit arbejde i Sjællands Tidende: „Biblioteket har startet et klubarbejde, der bl.a. består i eventyrlæsning om tirsdagen, opførelse af små teaterstykker om torsdagen og lersløjde om fredagen.“

Avisen kaldte det en musisk påvirkning. Det var på det tidspunkt et moderne udtryk. Det musiske menneske var et kulturpolitisk mål.

Måske målt i forhold til tidligere, siger Kirsten Larsen:

„Det er mit indtryk, at børnene har fået den følelse, at her er et sted, hvor det er rart at være og hvor de kan beskæftige sig med noget, der interesserer.“

Det er tydeligvis ny bibliotekspædagogik.

På spørgsmålet om, hvad børnene læser, svarer Kirsten Larsen: „Alt hvad der bliver anbefalet i TV og radio. Tænk blot på „Vi på Krageøen“ af Astrid

Lindgren. Men hun er også vores bedste børnebogsforfatter for tiden.“ Indigneret replicerer journalisten:

„Hun er svensk. Er der ingen danske forfattere på toppen?“

„Thøger Birkeland skriver godt“, er Kirstens Larsens svar, og i øvrigt kan hun fortælle, at der er vældig rift om faglige bøger, dyr og teknik interesserer en masse.

Og således har børn næppe ændret sig ret meget. Uanset hvad de måtte være udsat for af nye eller gamle pædagogiske luner.

Farlige biblioteksbesøg! Der var højt til loftet på børnebiblioteket i Løvegade

Musik skal der til

Slagelse havde i Bertel Emdal en overbibliotekar, der elskede musik. Han indkaldte undertiden til personalemøde ved at spille livlig musik på klaveret i Løvegade. Fra 1961 var det muligt at låne plader på biblioteket. Pladerne, der blev udlånt, blev på det tidspunkt skaffet fra Det nationale Diskotek i Ordrup. Det kunne takket være fondsmidler fra Tuborgfonden indlede et sådant udlån. I 1962/63 formidlede biblioteket i Slagelse udlån af 108 plader. Men der var indgået bestillinger på 236 plader. Omkring halvdelen af bestillingerne handlede om moderne og traditionel jazz. Den anden halvdel var klassisk. Der var praktisk talt ingen forespørgsler på popmusik. Det skyldtes formodentlig, at popmusik heller ikke blev udbudt.

Tidligere afdelingsbibliotekar Vita Rørdam fortæller, at Emdal allerede på det tidspunkt begyndte at købe og katalogisere plader til bibliotekets egen samling. Det var således muligt for gode lånere allerede i 1962 at komme til at høre en plade, udlånt af biblioteket. Der blev også dengang indkøbt studiepartiturer. Biblioteket havde i 1963 130 bind omfattende symfoni- og operamusik.

Musikafdelingen holdt dog først rigtigt sit indtog på biblioteket ved indflytningen i Stenstuegade 15. april 1964. Der blev skabt 8 lyttepladser, som betjentes fra skranken. Udlånet fra Det nationale Diskotek var gået i stå på grund af pengemangel. Og i Slagelse var det nu meningen, at man skulle høre musikken på biblioteket.

I 1969 kom udviklingen et skridt videre, idet det blev muligt at hjemlåne plader fra musikbiblioteket.

I juli 1969 ansattes Hans Juhl Larsen som bibliotekar med musik som speciale, og Bo Døssing knyttedes til afdelingen som medhjælper. De fik til opgave at organisere pladeudlånet, der begyndte 1. december 1969.

Egentlig kunne pladeudlånet fra biblioteket begrænses til borgere i Slagelse kommune. Men det blev vedtaget, at eftersom biblioteket havde centralbiblioteksfunktion, kunne alle med fast bopæl i Vestsjælland godt få lov til at låne en plade.

Men naturligvis måtte der være regler for musikbiblioteket. De fik følgende udformning:

Alle, der er fyldt 13 og har fast bopæl i Vestsjælland, kan ved personlig henvendelse hjemlåne plader.

Lånetiden er i almindelighed 1 måned.

Der kan sædvanligvis lånes 2 plader eller 1 kassette ad gangen.

Pladespilleren skal være forsynet med pick-up enhed for stereoafspilning, som skal anvendes til afspilning af både mono- og stereoplader. Automatisk pladeskifter må ikke anvendes til bibliotekets plader.

Biblioteket kan kræve dokumentation for regelmæssig undersøgelse af safir eller diamant. En safir bør efterses hver 3. måned, en diamant 1 gang om året.

Lånet kan som regel fornyes, hvis pladen ikke er reserveret til andre.

Reglerne tog klart udgangspunkt i vinylpladen. Kassetter og cd'er hørte fremtiden til.

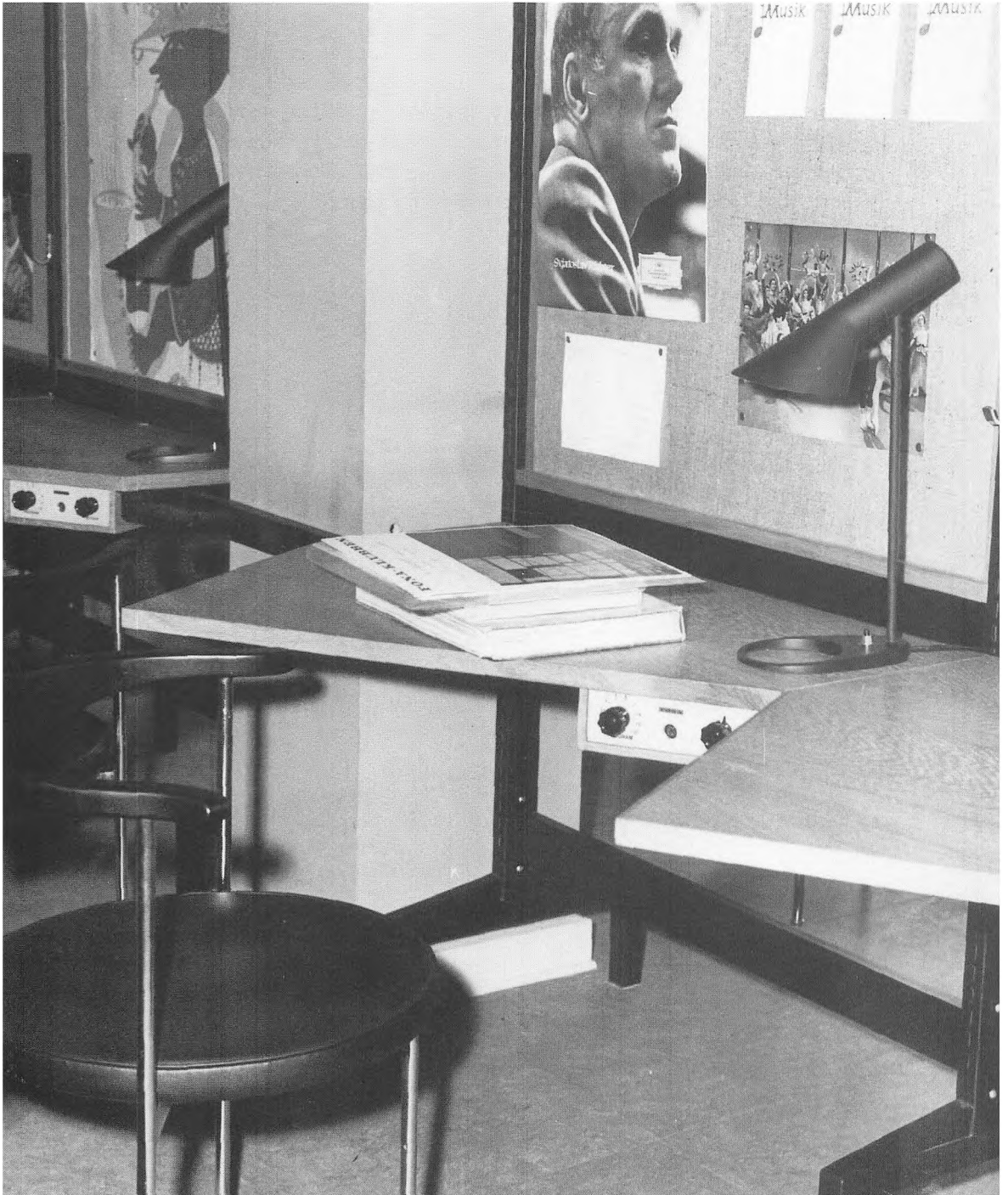
Musikafdelingen begyndte med 20 timer om ugen. Og interessen var stor. Samlingen af plader var tydeligvis båret af klassiske plader og jazzplader. Sandsynligvis er det derfor, at beretningen noterer, at det undertiden kniber med at have tilstrækkeligt mange plader med beat- og folkemusik til aflytning på biblioteket.

Det problem viste sig i udlånsefterspørgslen. Når det gjaldt folke- og beatmusikken, måtte lånetiden derfor nedsættes fra en måned til 14 dage, således at omsætningen kunne foregå hurtigere. Publikum gik nu efter rock på biblioteket, der omvendt var meget forsigtig med rockindkøbene.

Musikudlånet blev jævnlige diskuteret politisk. I næste kapitel er omtalt beslutningerne i 1975 om at reducere musikafdelingen. Det var den-

gang tæt på en lukning. Men afdelingen overlevede og satsede fra 1976 næsten udelukkende på kassettebånd. Også kassettebåndet blev siden overhalet af den teknologiske udvikling. Nu købes kun cd'er, som er meget mere robuste end plader og kassettebånd. 1990'erne har været cd'ens tid.

Wegnerstole møblerede det nye musikanlæg i 1964

Kampen om musikken

Slagelse Centralbibliotek har gennem tiderne haft et udmærket samarbejde med det politiske styre i Slagelse.

Den vurdering gælder også i jubilæumsåret. Mange biblioteker har selv måttet finansiere ny teknologi over personalekontoen. Det har ikke været tilfældet for Centralbiblioteket i Slagelse.

Men det lange og udmærkede ægteskab mellem det politiske styre og biblioteket var kriseramt i 1975.

I midten af 70'erne var den offentlige sektor udvidet gennem en årrække. Og nu blev der fra politisk side skruet ned for væksten.

Det gav anledning til nogle hidsige meningsudvekslinger mellem bibliotekets ansatte og politikere i kulturudvalget. Og da debatten bl.a. handlede om musikudlånet på biblioteket, blev brugerne også inddraget med efterfølgende læserbreve i dagspressen.

Det var ikke et helt almindeligt kulturudvalg, der kom til efter byrådsvalget 1. april 1974. To socialdemokrater, en venstremand, en fremskridtsmand og en kommunist dannede udvalget. Formanden var Harry Eskildsen (S). Hans med- og modspillere var Jette Møller Christensen (S), der hurtigt blev afløst af Steen Bach Nielsen (S). De tre andre medlemmer var Holger Jensen (V), Merete Astrup (K) og Mogens Elvensø (Z).

Der skulle spares. Derfor fik biblioteket at vide, at det ikke var nødvendigt at lave den årlige beretning. Set fra en historisk synsvinkel var det godt nok ærgerligt. Der er beretninger for bibliotekets virke meget langt tilbage. Men 1974/75 er sidste årgang.

Til gengæld begyndte så en produktion af et blad, der kaldes „Nyt“. Nummer 1 er fra august 1975. Redaktøren har tydeligvis tænkt, at det kunne være en slags debatblad. I nr. 1 kan læses en artikel af kulturudvalgsmedlem Holger Jensen, der argumenterer for besparelser bl.a. på musikområdet. Interessant var det også, at han som venstremand erklærede ideen om en bogbus i landområderne „uden for synsvidde“. Derefter kunne man konkludere, at bogbussen virkelig var stendød.

I samme nummer skrev redaktøren imidlertid nogle betragtninger om besparelser på biblioteket, der fik politikerne op på de høje nagler. Artiklen var ikke signeret og underskrevet. Det fik redaktøren (Anette Høyer) på hattepulden for – først og fremmest af det nye kulturudvalgsmedlem, den senere borgmester Steen Bach Nielsen, der sendte et indlæg til næste nummer.

Anette Høyer havde i sin artikel fremdraget nogle af de konsekvenser, de ansatte mente, der ville komme af besparelserne.

I næste nummer var der foruden indlægget fra Steen Bach Nielsen også et fra kulturudvalgsformand Harry Eskildsen og et rasende gensvar fra redaktøren Anette Høyer. Hun var ikke sådan at bide skeer med. Men så gik hun i øvrigt af som redaktør.

I nummer 3 er der yderligere en kommentar af daværende vicestadsbibliotekar Vibeke Hvidtfeldt.

Konflikten eller historien handlede mest om musikbiblioteket.

Nogle kulturudvalgsmedlemmer ønskede at lukke eller i hvert fald begrænse musikudlånet, som altid havde været omdiskuteret.

Det blev også vedtaget. Steen Bach Nielsen benyttede som argument herfor, at efter hans gæt kunne ca. 1/3 af borgerne i Slagelse slet ikke låne plader/kassetter, fordi de ikke hjemme havde det nødvendige musikanlæg. Indbygget i argumentationen lå, at hvis 1/3 ikke kunne, så skulle de andre rigtignok heller ikke.

Denne pointe havde Vibeke Hvidtfeldt forstået rækkevidden af. Hun replicerede følgende i nr. 3: „Yderligere har man med beslutningen fået fjernet en kedelig forskelsbehandling af Slagelses borgere: Nu kommer alle til at stå lige: Snart kan ingen låne plader fra musikbiblioteket.“

Ironien skar ind til benet.

Også kulturudvalgsformanden havde som nævnt et indlæg i nr. 2. Al den debat var ikke noget for Harry Eskildsen. Og den nåede jo også ud over kommunegrænsen. Han opfordrede både politikere og ansatte til at holde op med at skrive i det interne blad med den begrundelse, at tryksagskontoen var i de bevilgende myndigheders søgelys. Det sidste var jo en mærkelig bemærkning, idet han selv var en del af den bevilgende myndighed.

Nu tog redaktøren åbenbart sit gode tøj og gik. Sådan må man i hvert fald fortolke en del af hendes afsluttende bemærkning: „Den stygge heks blev brændt på bålet, censuren åd dialogen“.

Næste nummer var redigeret af Vibeke Hvidtfeldt og Hanne Tærsebøl. Men det var jævnfør ovenstående ikke uden vid og bid.

Næste forår kunne stadsbibliotekar Jørgen Kanding i „Nyt“ nr. 7 redegøre for, hvordan det egentlig gik med alle besparelserne.

Kulturudvalget havde forestillet sig, at nedskæringerne på musikudlånet kunne finansiere en musikskole. Argumentationen for musikskolen var, at aktiv musikudøvelse var bedre en passive pladelån. Da det kom til stykket, blev der imidlertid ikke penge til musikskolen alligevel. Og det blev der heller ikke de næste mange år.

De mange protester, der dukkede op i forbindelse med beslutningen, har sikkert påvirket kulturudvalget.

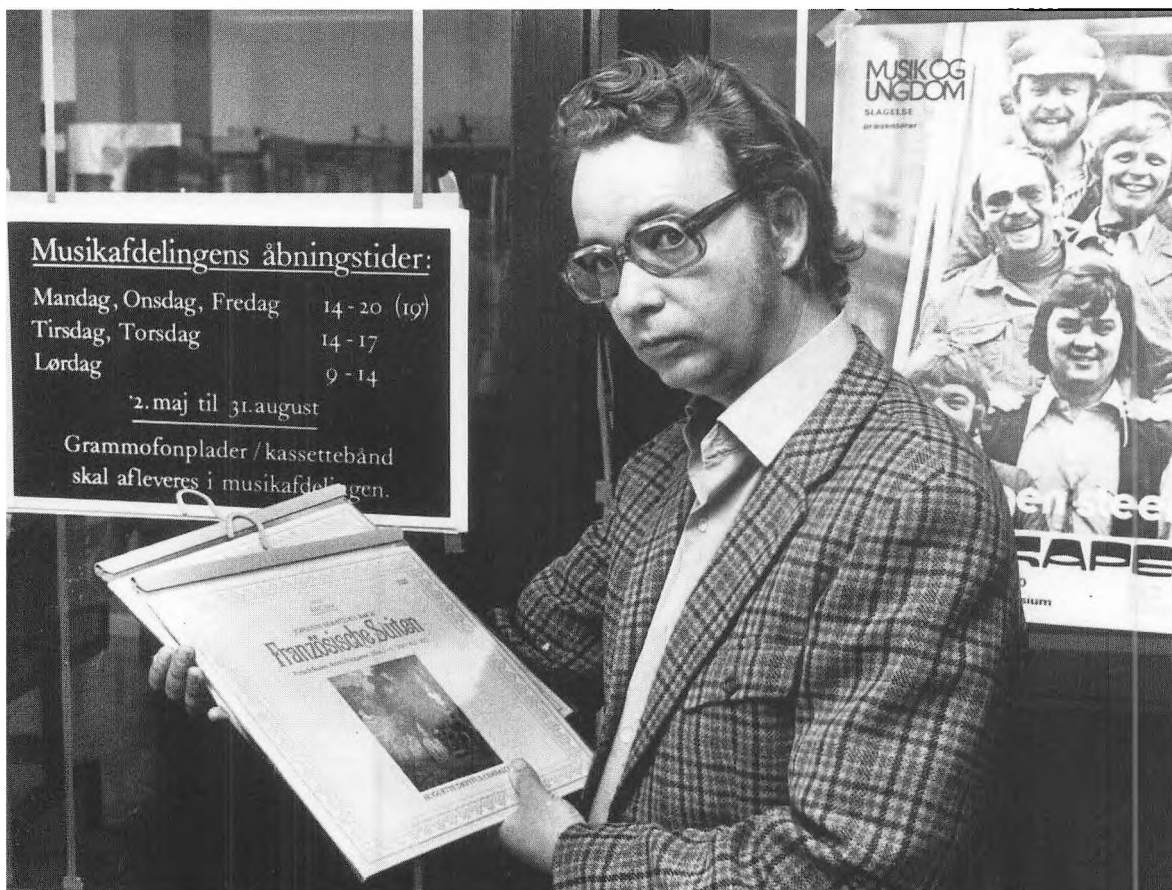
I hvert fald lykkedes det i løbet af vinteren 75/76 at få aftalt en ordning med kulturudvalget, således at musikbiblioteket kunne forsætte med indskrænket åbningstid.

Gamle plader kunne fortsat udlånes. I fremtiden skulle der købes kassettebånd.

Alt i alt må man sige, at det var meget godt klaret, når udgangspunktet havde været, at musikudlånet skulle lukkes.

Stadsbibliotekar Jørgen Kanding fik da også en pris af musikbibliotekarerne i Danmark for det, man må kalde en vellykket redningsaktion. Prisen var i overensstemmelse med pladebranchens traditioner en sølvgrammofonplade, der kunne hænges op på væggen. Den forklarende tekst under sølvpladen lød: „Tavshed er guld, men tale er sølv!“.

Stadsbibliotekar Jørgen Kanding foran musikafdelingen

Enhedskulturen brød sammen

I Danmark var bibliotekerne i mange år – næsten 70 – styret af det statslige bibliotekstilsyn. Det ligger i ordet tilsyn, at det skulle man have respekt for.

Tilsynet blev ganske enkelt nedlagt i 1990 og erstattet af Statens Bibliotekstjeneste, som i dag er erstattet af Biblioteksstyrelsen.

Det er nu helt op til kommunerne at styre bibliotekerne. Med den undtagelse at staten betaler et tilskud til et centralbibliotek i hvert amt. Kommunerne modtog tidligere refusion fra staten af nogle af biblioteksudgifterne. Nu får kommunerne bloktilskud. De tidligere bibliotekspenge kan således i hvert fald teoretisk gå til at lappe huller i vejene eller i børnenes tænder.

En rapport fra Danmarks Biblioteksskole med titlen „Det lokale bibliotek – afvikling eller udvikling“ (Anderson og Skot-Hansen, 1994) beskriver udviklingen på denne måde:

„Folkebibliotekerne er siden begyndelsen af 80'erne – ligesom ungdommen – blevet kulturelt frisat. De normer og de værdier, der har hersket siden folkebibliotekernes barndom er ved at gå i opløsning, og den forældreautoritet, der har ligget hos Bibliotekstilsynet er brudt...

I samme periode er det værdihierarki, som har været forudsætningen for enhedskulturtanken, brudt sammen, og den enhedskultur, folkebibliotekerne har kunne holde sig til, er afløst af et kaotisk kulturbegreb...

Folkebiblioteket har forholdt sig til nye kulturformer og medier, og har ikke kun formidlet „den gode bog“: Industri- og folkekulturen har sneget sig ind og blandet sig i det dannede selskab...

For de fleste biblioteksfolk har denne kulturelle frisættelse virket foruroligende...”

Børnebiblioteket kan også være børneleater. 1970

Nogle af disse betragtninger er svære at efterprøve. Det er mildest talt svært at måle, om biblioteksfolk er eller har været foruroligede og i hvilket omfang.

Men at biblioteket på mange leder og kanter har gennemgået en kulturrevolution fra 1948 til 1998, er åbenbart.

At den skulle stamme fra begyndelsen af 80'erne synes ikke at være rigtigt i Slagelse.

En egentlig musikafdeling i 1969 var et afgørende skridt væk fra biblioteket, der kun handlede om den „gode bog“. De mange arrangementer, der gjorde biblioteket til et kulturcenter, stammer også fra 60'erne. Og som tilbageskuende historiker kan man bl.a. følge beretningernes form og indhold. Der foreligger en ubrudt række af smukt ensartet udarbejdede årsberetninger siden 1940'erne. Alle skrevet i et nobelt sprog og produceret i bogtryk.

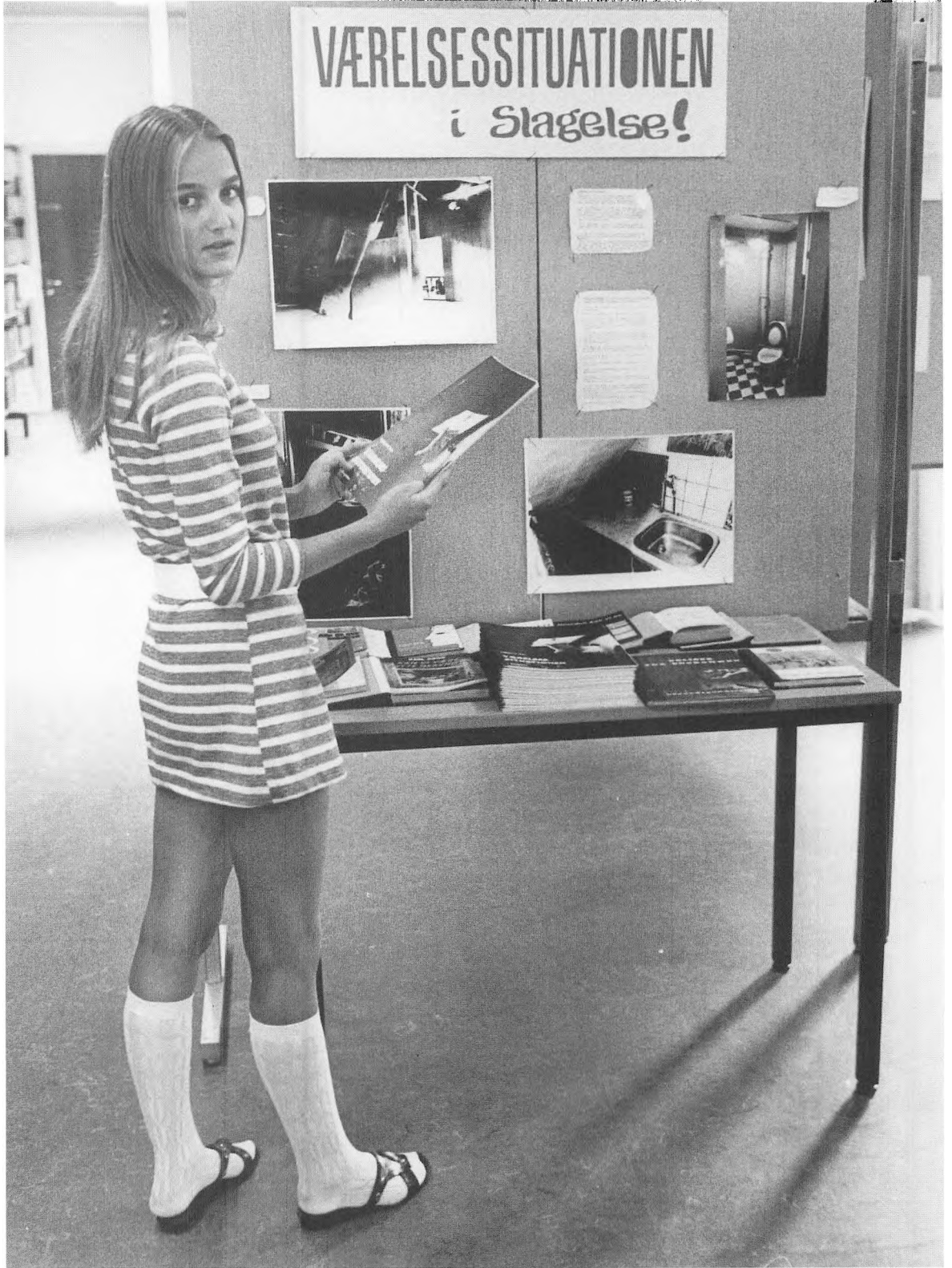
Bogtrykket forsvandt i 1970. Indholdet ændrede mærkbart karakter fra 1972/73. Årsberetningen blev nu brugt også i agitatorisk øjemed. Det gælder specielt agitation for en bogbus. Det fortsatte i 1973/74 og 1974/75, hvorefter politikerne besluttede, at biblioteket ikke længere skulle bruge tid på en årsberetning.

På dette tidspunkt var kulturrevolutionen en realitet. Det, som nu kaldes enhedskulturen, var væk. Politikere og bibliotekarer kunne synes at være på kollisionskurs. Men realiteten var vel, at hverken politikere eller bibliotekarerne helt præcist vidste, hvad de ville. Eller hvad befolkningen, som siden kom til at hedde brugerne, ville. Derfor den megen diskussion.

Fordi enhedskulturen er forsvundet, og fordi brugerne har mange forskellige interesser, som bibliotekerne må søge at komme i møde, er biblioteket blevet et supermarked for information.

Er bibliotekarerne foruroligede? Det er svært at måle. Men hvis de er, kan jeg godt forstå det. Spørgsmålet er nemlig, om bibliotekarerne er på vej til at blive en slags kassedamer i det kulturelle supermarked?

Hallo! Må jeg bede om 1245!

Biblioteket havde før telefonautomatikken nr. 1245 i Slagelse. Telefonen blev oprettet i 1922. Samme år som biblioteket var flyttet til Løvegade. Det handlede om en enkelt telefon, der stod i bibliotekar Kaaes kontor. Niels Nielsen Kaae var bibliotekar i to år i Slagelse. Han havde først en lærereksamen fra 1915, så en bibliotekaruddannelse, og endelig blev han cand. mag. i 1929. En belæst mand. Teleudviklingen fortsatte med installation af telex i 1967. Men abonnementet blev sagt op i 1991. Afløseren i form af telefax var allerede kommet. Den blev installeret i 1987. Den har lige som telefonen simple kvaliteter. Så den overlever nok længere. Men siden 1996 er internettet og e-mailadressen og hjemmesiden kommet til. Derfor er en fuldstændig adresse efterhånden kompliceret. Se blot:
Slagelse Centralbibliotek.
Stenstuegade 3, 4200 Slagelse
E-mail: scb@scb.dk,
Telefax: 58 50 04 20
Hjemmeside: www.slagelsebib.dk
Telefon 58 52 12 45.
Direkte telefon: 58 50 12 88 + lokalnummer.
Det nye nummer 1288 er kommunalt og knytter sig årstallet for byens købstadsrettigheder.

Biblioteket begyndte med blyant og pen og blæk. I 1924 anskaffede biblioteket den første skrivemaskine. Det skete under bibliotekar Gudme. Det varede længe, før maskinerne blev elektriske. Først omkring 1975. I 80'erne udvikledes ETB-systemer. Men først i 1987 fik biblioteket edb-baseret elektronisk tekstbehandling. Siden har næsten al udvikling stået i elektronikkens tegn.

Blinde får lydavis

Blinde har som bekendt svært ved at læse.

Da kassettebånd blev udviklet og efterhånden kunne produceres billigt, blev det overvejet, om der kunne laves en avis talt ind på bånd med de oplysninger, der gør det muligt at følge med i et lokalsamfund. Altså en lydavis.

Sådan een begyndte i Slagelse 1. september 1982. Det første nummer af lydavisen blev udsendt på returbånd til 81 abonnenter.

Amtet havde bevilget 100.000 kr. til et lydstudie med et optageanlæg og båndkopieringsanlæg, der kunne klare fem kopier ad gangen. Der skulle findes indlæsere, og først og fremmest skulle der naturligvis klippes nyheder og informationer ud af de lokale aviser. Den del af projektet gav anledning til nogle indvendinger fra journalistside. „Vi fik flere trusler fra journalisterne på Sjællands Tidende“, skrev Karen B. Olsen i en redegørelse fra 1983. Men en aftale mellem Kommunernes Landsforening og Danmarks Journalistforbund fra juli 1982 løste problemerne.

Derefter kunne lydavisen produceres efter følgende recept:

Officielle meddelelser (byrådsmøder, kirketider, vejarbejde o.lign.)

Arrangementer (generalforsamlinger, koncerter mv.)

Navnestof (jubilæer, fødselsdage og dødsfald)

Byen (flytning af butikker mm.)

Artikler, læserbreve og sport.

Lydavisen produceres stadig i Slagelse. Den produceres endda for flere kommuner og udsendes nu til omkring 190 abonnenter, der angiver at være særdeles tilfredse med den information, de får.

Lydavisen er et godt eksempel på, at den moderne teknologi gør det lettere for et bibliotek at løse informationsopgaver for en handicap-gruppe.

Byen og biblioteket

Slagelse er en middelstor provinsby. I 1948 havde købstaden allerede 19.000 indbyggere. Dertil kom små 3000 i forstæderne, der lå i Skt. Peders Landsogn (Landsgrav, Holmstrup).

Byen er i 1998 vokset til 36.000 indbyggere. Det er inklusive landkommunerne, der i 1970 blev smeltet sammen med købstaden.

Der var i 1960'erne forestillinger om, at Slagelse som Vestsjællands hovedstad kunne komme op på 125.000 indbyggere i 1990'erne. Men de prognoser byggede på, at danskerne ville blive ved med at føde børn som i 40'erne og 50'erne.

Præventionen og kvindernes deltagelse i arbejdslivet medførte, at befolkningstallet ikke eksploderede.

Slagelse er kendt som og har også en selvforståelse som handelsby.

Den har et meget stort opland og er et trafikalt centrum. Handelslivet har været begunstiget af, at kunder er strømmet til fra nabobyerne og landkommunerne.

Det er karakteristisk, at byen både har et indkøbscenter ved banen og et stort varehus ved motorvejen.

Da byen i 1964 fik et nyt bibliotek, var det indrettet i en nedlagt butik. Biblioteket beholdt de store butiksvinduer. Biblioteket var som en anden butik ude på at tiltrække kunder.

I Slagelse har det altid været et argument for biblioteket, at det trak kunder til byen.

Mennesker, der kommer ind for at låne en bog, køber måske også noget i butikkerne, var tankegangen.

Efter kommunesammenlægningerne i 1970 blev landkommunernes sognebiblioteker hurtigt nedlagt. At lånerne derefter måtte ind til kommunens handelscentrum var næppe ukært set fra byens synsvinkel.

Byen har næsten hele perioden haft socialdemokratiske borgmestre valgt af socialistiske flertal i byrådet. Dagligdagen i byen har imidlertid været præget af et bredt politisk samarbejde med borgmestrene som ikke-ideologiske frontfigurer og stor borgerlig indflydelse.

Den udprægede interesse for handel og vækst betød, at der ikke var veneration for det gamle Løvegade-bibliotek. Det blev hurtigt jævnet med jorden til fordel for parkeringspladser, der blev anset for afgørende for bilende kunder til handelslivet.

At gamle bygninger kunne gøre en by attraktiv for kunder og turister var der ikke sans for i Slagelse i 60'erne.

Byen har været en fredelig by at drive bibliotek i. Der er og har ikke været megen indblanding fra politisk side, hvilket også kan skyldes, at biblioteket har fulgt tidsånden. Egentlig kan der kun findes en konflikt i forbindelse med musikafdelingen. Der var noget, der lignede slagsmål i 1975, hvilket der allerede er fortalt om.

Ellers har biblioteket fået lov til at udvikle sig i den takt, der kunne skaffes penge. Det har taget sin tid.

Grundstensnedlæggelse for 1984-byggeriet.

Blandt mange ses arkitekt Corfitsen, borgmester Nørgaard og stadsbibliotekar Kanding

Lokalhistorien på biblioteket

Den lokalhistoriske dimension af arbejdet på Slagelse Centralbibliotek bliver stadig vigtigere. Vort århundredes meget store forandringer giver et stort behov for og også en stor interesse for at få informationer om fortiden.

Den slægtshistoriske interesse har været der i mange år. Nu ser man også interesse hos den nye parcelhusejer, der gerne vil vide, hvem der byggede huset, hvem der senere har boet i det. Folk vil så at sige foruden huset også have husets historie.

I nogle tilfælde kan man godt tale om, at der er et reelt behov for en sådan viden. Ikke mindst hvis forurenende virksomheder er en del af historien. Eller hvis parcelhuset er bygget oven på en losseplads. Den slags historier bør købere helst kende, før en hushandel afsluttes med underskrift. Det lokalhistoriske arkiv har da også en del forespørgsler, der vedrører eventuel tidligere forurening.

Det hele begyndte i begyndelsen af 60'erne, hvor der for alvor kom fart på dansk økonomi. Forhistorien nævnes i beretningen for året 1961/62:

„Et længe næret ønske om et lokalhistorisk arkiv for Slagelse og omegn er nu ved at blive realiseret i samarbejde med centralbiblioteket, idet der i den nye bygning (Kontantforretningen) er afsat et rum på ca. 40 kvm til dette formål. Efter at et udvalg havde forberedt sagen, dannes arkivet ved et møde på centralbiblioteket i januar 1962, hvor der blev vedtaget love og valgt bestyrelse og arbejdsudvalg. Arkivet har til formål at indsamle, registrere og opbevare arkivalier, billeder, kort, udklip, stemmeoptagelser m.m. til belysning af Slagelse købstad og Skt. Mikkels og Skt. Peders landsognes historie. Arkivet er begyndt indsamling af materiale, der foreløbig nedpakkes indtil de i den nye bygning kan blive registreret og opstillet. Formand for arkivet er provst Otto Holmgaard, Slagelse.“

Dermed var arbejdet i gang.

I beretningen, der dækker 67/68 og 68/69, fortælles videre:

„Pr. 1. december 1968 havde arkivet den glæde at kunne ansætte vice-skoleinspektør Frederik Andersen som arkivar med fast arbejdstid“.

Arkivet havde fået bedre lokaleforhold. Et arkivlokale på 40 kvm og et bibliotekslokale på 50 kvm. Men det lå oppe på 2. sal, hvilket ikke var så publikumsvenligt.

Indsamlingen af arkivalier fortsatte. På det her tidspunkt især om besættelsestiden. Det nævnes også, at Sjællands Tidende løbende afleverer indbundne årgange af bladet. Arkivet havde også modtaget ældre pressebilleder. Arkivets formand var stadig Otto Holmgaard.

Frederik Andersen var arkivar, indtil han blev ramt af sygdom efter en bilulykke. Stillingen skulle genbesættes og nu valgtes en bibliotekar med historisk interesse til jobbet. Hermed blev forbindelsen mellem bibliotek og arkiv tættere. 1. januar 1977 overtog den unge Gitte Strange arkivararbejdet.

Hun har siden forvaltet hvervet med engagement og dygtighed.

BT på biblioteket

Avislæsesalen har igennem årene været en meget benyttet afdeling på biblioteket. Der er noget folkeligt over avisstuen.

I 1969 blev der lavet en undersøgelse af avisforbruget på læsesalen. Berlingeren var den mest læste. Herefter kom Sjællands Tidende og Politiken. Aktuelt hørte dengang også til blandt de oftest efterspurgte. Mange kunder ønskede imidlertid BT og Ekstrabladet. Det var to aviser, overbibliotekar Emdal næppe havde noget ønske om at indrulle blandt biblioteksaviserne. Men i 1969 blev konsekvensen af efterspørgslen, at de to aviser kom med i samlingen. I dag kræver det dog både henvendelse i skranken og en form for pant, når de to aviser skal lånes. Ellers er netop de aviser tilbøjelige til at forsvinde.

En optegnelse over avisabonnenterne i 1969 viser i øvrigt, at også minoritetsgrupper kunne få dækket deres nyhedsbehov på biblioteket. Blandt de nye muligheder det år var den store sovjetiske kommunistiske avis Pravda. Avisen var på russisk, hvilket vanskeliggjorde læsningen. Mange vidste dog, at Pravda rent sprogligt betød sandhed. Avissamlingen var omfattende. Alle danske aviser og Flensborg Avis. Aftenposten (norsk), Dimmalætting og Grønlandsposten. Hufvudstadsbladet, Frankfurter Allgemeine, Le Figaro, The Times og New York Herald Tribune.

At gå på avislæsesalen har altid givet fornemmelsen af international atmosfære midt i folkeligheden.

Slagelse vandt kampen om centralbiblioteket

Slagelse Bibliotek var blevet centralbibliotek for Sorø Amt i 1924. Den opgave blev taget meget alvorlig. Ikke mindst var bibliotekar Favrhøldt engageret i bogbilen og sognebibliotekernes ve og vel.

Gennem 1960'erne ændrede den kommunale struktur sig. Først blev en række mindre sognekommuner frivilligt sammenlagt til større kommuner. Og endelig blev der skabt en kommunalreform, som skulle virke fra 1.4.1970. Her blev kommune- og amtsgrænser fastlagt så afgørende, at der ikke siden er sket ændringer.

Omkring Slagelse betød reformen, at Havrebjerg valgte at gå ind i Slagelse storkommune, der også omfattede Hejninge, Stillinge og Vester-mose. Alle sognebiblioteker i området blev inden tre år nedlagt og kommunens borgere skulle betjenes af biblioteket i Stenstuegade. Længe spøgede dog forslag om en bogbus, der kunne betjene yder-distrikterne, men det blev aldrig til noget.

Amtsreformen betød, at Sorø Amt og Holbæk Amt blev slået sammen til Vestsjællands Amt. Dermed skulle det også afgøres, hvilket bibliotek der skulle være centralbibliotek i det nye storamt.

Den 1.9.1969 kunne Sjællands Tidende fortælle, at Bibliotekstilsynet og Biblioteksrådet havde indstillet, at det i Vestsjællands Amt skulle være Slagelse Bibliotek, der skulle fortsætte som amtets eneste centralbibliotek.

Indstillingen vakte glæde i Slagelse. Den var uproblematisk i Kalundborg, der var blevet nedlagt som centralbibliotek allerede fire år før. Men i Holbæk var der stærk utilfredshed med sagens gang. I november samme år kastede Holbæk Amts Venstreblad sig ind i debatten. Avisen fremsatte den noget ufine beskyldning, at Slagelse aldrig havde interesseret sig for landområdernes biblioteksbetjening. Mens Holbæk lige

præcis havde gjort det arbejde. Bogbilen var opfundet i Holbæk. Og der var langt til Sjællands Odde fra Slagelse. Holbæk håbede sikkert på støtte fra den radikale kulturminister, der skulle træffe den endelige afgørelse.

I april 1970 kom kulturministeren K. Helveg Petersens afgørelse. Centralbiblioteket for Vestsjællands Amt skulle være i Slagelse. Der blev etableret en overgangsordning indtil 1. april 1972, hvor de to centralbiblioteker skulle fortsætte side om side. Men så var det også slut i Holbæk.

Der var med garanti glæde i Slagelse. Slagelse havde tidligere tabt kampen om at få et lærerseminarium til netop Holbæk. Derfor var centralbiblioteket et lille plaster på såret.

Der var så dejligt ude på landet...

Ved kommunalreformen i 1970 modtog Slagelse så at sige fem deltidsbiblioteker fra landområderne. Landbibliotekerne blev i april 1970 filialer under Centralbiblioteket.

Der havde gennem 60'erne været forskellige overvejelser om at betjene landområderne med en bogbus. Også Hashøj Kommune indgik i de overvejelser, idet Hashøj Kommune går helt tæt ind på Slagelse.

Almindelig uenighed mellem kommunerne gjorde, at bogbusplanerne aldrig blev til noget. Men kommunesammenlægningerne blev til sidst vedtaget. I dag kan man undre sig, hvordan det egentlig lykkedes. Hashøj forblev dog selvstændig. Blot rykkede kommunegrænsen syd for motorvejen. Til gengæld kom hele Vestermose, Stillinge, Hejninge og Havrebjerg kommuner i storkommune med Slagelse. En ny kommune med godt 30.000 indbyggere var skabt. Der var ved sammenlægningen biblioteker i Hejninge, Stillinge, Havrebjerg, Hallelev og Kindertoft. Men det varede ikke længe. Hejninge bibliotek holdt til i kommunekontoret, der blev lukket allerede i 1970.

Det gjorde biblioteket så også. Kindertoft Skole blev ligeledes lukket i 1970. Og dermed var biblioteket, der holdt til på skolen også ude af sagaen.

Året efter i 1971 kom turen til biblioteket i Hallelev. Og pr. 1. april 1973 lukkede de to sidste filialer i Havrebjerg og Stillinge.

På det tidspunkt havde der været bibliotek i Stillinge siden 1844, altså i næsten 130 år.

Planerne om at betjene kommunens landområder med en bogbus rumlede til stadighed. Borgmester Aage Nørgaard havde i et brev til Kindertoft Skole i juni 1970 været så letsindig (hvilket ellers ikke lå til ham) at omtale planerne om en bogbus til erstatning for den nedlagte filial.

Brevet, der egentlig ikke gav løfte om noget konkret, virkede alligevel sådan. Og ikke mindst på Centralbiblioteket var der frustration over, at bogbussen blev udskudt og udskudt. Det kan man aflæse i flere af biblioteksberetningerne. Men lige meget hjalp det. Bogbussen var en ide, der ikke blev realiseret.

I øvrigt ændrede landområderne karakter med stor hastighed. Butiksdøden ramte hårdt. I løbet af 80'erne var det åbenbart, at borgerne fra landområderne under alle omstændigheder skulle til Slagelse for at købe ind og for at hente serviceydelser.

Den allerseneste udvikling på det elektroniske område gør imidlertid, at en internetbruger på landet hjemmefra kan orientere sig i biblioteket. Og således ikke behøver at køre forgæves efter ønskede bøger og materialer.

Det kan være at elektronikken genskaber livet på landet.

Et lege/læseområde med Nana Ditzel-møbler. 1964

Tiderne skifter – fra 50 til 75 år

Biblioteket holdt jubilæum i 1947. Efter vor tids opfattelse burde 50-års-jubilæet imidlertid være fejret 16. december 1948. Denne dato blev til gengæld valgt ved 75-årsdagen i 1973. Og så endte det alligevel med, at festen blev holdt lørdag d. 15. december 1973, hvilket blev tilskrevet oliekrisen, der den vinter indskrænkede bilkørsel og andet energiforbrug. Men der var ikke diskussion om datoen.

50-årsjubilæet

Beretningen om „Biblioteksarbejdet i Slagelse kommune og Sorø Amts Landkommuner 1947/48“ fortæller, at 10. oktober 1947 fejrede biblioteket 50-årsjubilæum for bibliotekets oprettelse og 25-årsjubilæum for indflytningen i Løvegade.

Favrholdts jubilæumsskrift blev udgivet i samme anledning.

Fest blev der også holdt. I beretningen fortælles: „Ved Aftenfesten, hvor Statens Biblioteksdirektør, Amtmanden og Repræsentanter for Amsraadet, Byraadet, Skole- og Børnebiblioteket, Fællesbogsamlingen, Slagelse Biblioteksforening, Pressen og mange flere var til Stede, udtaltes mange rosende Ord om Bibliotekets Virksomhed og mange gode Ønsker for dets Fremtid, bl.a. udtalte Borgmesteren Haabet om, at Bibliotekets Pladsforhold snart maatte blive forbedret.“

Også den hjemmelavede festsang på „Hist hvor Vejen slår en Bugt“ nævnte pladsproblemet:

Naar i Dag vi holder Fest
i den gamle By-Arrest,
må man sige, ret beset,
det er godt, hvad her er sket.
Kun med Pladsen er det trist;
lad os da til allersidst
denne ønskedrøm udtrykke:
„Gid vi meget snart skal bygge“.

Heller ikke dengang gik alle håb i opfyldelse lige med det samme. Først 17 år senere flyttede biblioteket til større lokaler.

75-årsjubilæet

Der gik 26 år og 2 måneder efter 50-årsfesten, før 75-årsjubilæet blev afholdt i Stenstuegade.

Det var som nævnt under oliekrisen, der har fået skyld for så meget. Men den kan næppe være årsag til, at festskriftet var så tyndt og uanseligt, som det var. En meget lille grøn folder gav et meget spinkelt historisk overblik og nogle få ord fra kulturudvalgsformand Harry Eskildsen og stadsbibliotekar Jørgen Kanding.

Til gengæld havde biblioteket udskrevet en stilekonkurrence, hvor titlen var „Mig og biblioteket“. I festskriftet er vinderstilene aftrykt.

Steen Christensen, Frederiksgade 15 i Slagelse var ikke blandt vinderne. Alligevel blev hans stilebidrag trykt i skriftet. Hans stil var ikke lang. Derfor kan den også gengives her. Titlen var „Børnebiblioteket og mig selv“:

„Hvad jeg gør når jeg er der nede. Jeg aflevere de lånte bøger. Så ser jeg om der er nogle gode bøger som jeg vil låne. Er der ikke det sætter jeg mig hen og læser blade eller hører plader til der kommer nogle bøger. så sætter jeg mig igen hen og læser eller høre plader. Så går jeg nedenunder og ser om der er nogle plader jeg vil låne, er der ikke det går jeg hen og får stemplet mine bøger og går hjem.“

Det fremgår af stilen, at børnebiblioteket lå på 1. sal i Kontantforretningen. Det var derfor Steen Christensen gik nedenunder.

Det fremgår i øvrigt af bemærkningerne fra både kulturudvalgsformand Eskildsen og stadsbibliotekar Kanding, at der igen var lokaleproblemer. I 1973 indgik biblioteket et lejemål om magasinlokaler i Hestemøllestræde. Harry Eskildsen udtrykte meget klart, at han håbede, at biblioteket snart fik en ny bygning, og at der snart kom en bogbus. Harry Eskildsen var stærkt optaget af at skaffe økonomi til bedre biblioteksforhold. Men det var svært i en by som Slagelse, hvor kultur gennem tiden i høj grad er blevet opfattet som en privat sag. I hvert fald tog det 11 år, før den nye biblioteksbygning på grunden overfor stod klar. Og bogbussen blev aldrig til noget.

Til gengæld tyder alt på, at aftenfesten d. 15. dec. 1973 var god. I tidens ånd fortælles der i beretningen 73/74 meget jævnt om forløbet. For eksempel var kulturminister Niels Matthiasen med til festen. Han holdt også en tale. Det fik følgende formulering i beretningen: „Sidst men ikke mindst bærede kulturminister Niels Matthiasen biblioteket med sit nærvær og med nogle betragtninger over kulturens situation“. Slut!

Til gengæld er der omhyggelig omtale af „de små lune frikadeller, kartoffelsalaten og hvidvinen“. Lystigt var det også med dans til Evald Thomsen og hans spillemænd, hvilket åbenbart var årsagen til, at mange blev meget længere til festen, end det var planlagt. Eller også var det energikrisen. I hvert fald var det en fest, der blev husket længe efter, fortælles det i beretningen.

Ægteparret Bredsdorff danser korrekt og stilren Klap Hopsa til Evald Thomsens musik. Jubilæum 1973

Fanny Hill

En liste over nye bøger indkøbt til biblioteket i Slagelse kunne i 1965 stadig vække opmærksomhed på avisredaktionerne og dermed få omtale i avisernes spalter.

Således skrev Aktuelt i august 1965 under kioskbasket-overskriften „Mange nye bøger til biblioteket“ om de seneste indkøb.

Artiklen er aldeles uspændende. Det viser sig naturligtvis, at biblioteket har indkøbt alle slags bøger, faglitterære og skønlitterære og bøger om alt muligt. Også bøger på engelsk og tysk.

Men da året altså er 1965 slutter artiklen om nye bøger med følgende: „Endelig har biblioteket vovet at anskaffe en meget omtalt roman om „Fanny Hill“...

Det var nye tider. På det gamle bibliotek og med Favrhojdt som overbibliotekar fandtes „usømmelige“ bøger på biblioteket. Men de stod på en lukket hylde, der blev administreret af chefen selv.

Avisen er forsigtig i sin formulering. Men „Fanny Hill“ var på det tidspunkt gjort til kunst og ikke pornografi.

I øvrigt var tiden til pornografi, selv om der også var mange, der ikke ønskede al det „svineri“ i bøger og slet ikke på biblioteket. I 1967 gav det politiske system op. Pornografien blev tilladt.

Ændringerne gav aldrig anledning til nogen væsentlig debat i Slagelse. Men interessen var der. En vandrehistorie fortæller følgende:

En pæn mand har lånt „Fanny Hill“ på biblioteket. Han kommer snart igen og kaster bogen på skranken og udtaler højt, at han ikke kan udholde at have den bog under sit tag en nat til!

Han vil derfor gerne vide, om den forfatter har skrevet andre bøger!

Ja. Det er altid rart at vide, hvad man skal væge sig imod.

Farlig kunst

Det nye bibliotek på Stenstuegade blev i begyndelsen rammen om maleriudstillinger arrangeret af Vestsjællands Kunstforening.

Således f.eks. udstillingen, der blev vist 26. - 28. november 1965.

Udstillingen, der omfattede 56 værker af folk som Poul Agger, Ole Find, Anders Kirkegaard og Ole Sparring, blev omtalt i Aktuelt adskillige gange. Ikke mindst fordi Kunstforeningens formand, kontorchef Erik Thygesen, på generalforsamlingen havde ment, at Kunstforeningen ikke skulle være bange for at være aggressiv. Med det formål at imødegå den rindalisme, opkaldt efter lagerforvalter Rindal, der angreb landets kulturpolitik og ikke mindst den for Rindal uforståelige kunst.

Udstillingen i november 1965 hed „Nyere tendenser i dansk malerkunst“. En titel, der ikke umiddelbart virker aggressiv. Alligevel betegner Kunstforeningens formand i avisen udstillingen som „farlig“, hvilket var et udtryk, der dengang blev brugt om noget, der var nyskabende og måske provokerende. Der blev talt meget om „farlig“ radio. Men altså en „farlig“ udstilling på Slagelse Centralbibliotek et par dage i november 1965. Byen væltede ikke.

Avisen illustrerede foromtalen med et billede af Poul Agger: „Totem med rød maske“. Under billedet stod der meget betegnende „Bøh!“ Vestsjællands Kunstforening har overlevet, men har skiftet navn til Slagelse Kunstforening. Stadsbibliotekar Vibeke Hvidtfeldt har i mange år været aktiv i foreningen, der nu arrangerer „Den røde Tråd“, en tilbagevendende skulpturudstilling og mange udstillinger i „Det røde Tårn“, der nok kan være en farlig oplevelse – i hvert fald for dårligt gående.

Utugtige blade fjernes

I slutningen af september 1966 valgte overbibliotekar Bertel Emdal at fjerne bladet „Politisk Revy“ fra bibliotekets hylde.

Sjællands Tidende kunne imidlertid fortælle d. 7.10.66, at det selvsamme blad lå frit fremme på biblioteket i Holbæk.

Begyndelsen på den historie var, at politiet havde erklæret bladet for utugtig på grund af nogle billeder.

De forskellige reaktioner i Holbæk og i Slagelse viser, at tiden var i opbrud.

Overbibliotekaren i Slagelse bedyrede til avisen, at ingen ville få bladet at se. Til gengæld ville han sørge for, at det blev gemt, idet det kunne få pressehistorisk betydning.

I øvrigt mente han, det ville blive stjålet, hvis han ikke gemte det. I værste fald kunne han forestille sig en lang kø af mennesker, der ville se de utugtige billeder, hvis det ikke blev fjernet.

Politimester Mouridsen udtalte til avisen, at politiet ikke havde gjort sig anstrengelser for at finde utugtige blade.

„Vi griber kun ind, hvis vi ser et nummer ligge fremme i et vindue“, sagde han.

Det kom politiet ikke til på Slagelse Bibliotek. Til gengæld er bladet bevaret for eftertiden. Det har jeg ved selvsyn konstateret. Politisk Revy nr. 63 fra fredag d. 23. september 1966 befinder sig i kælderen på Stenstuegade og kan lånes til studier i hjemmet. Ingen behøver at være nervøse for de „utugtige“ fotografier i bladet. En hvilken som helst fotoudstilling vil i dag vise billeder af samme kvalitet. Derfor kan det naturligvis godt være, at der i 1966 ville have været en kø helt fra Skt. Mikkel Kirke ned til bibliotekets læsesal.

Lenin og Pravda på biblioteket

Man kan næppe undgå at undre sig over fortiden. Men det er nødvendigt at vurdere den ud fra sine egne forudsætninger.

Jeg har spurgt på læsesalen i Slagelse, hvorfor det sovjetrussiske kommunistiske partiorgan Pravda blev indkøbt til avislæsesalen fra 1969. Ingen vidste det. Men der blev gættet på, at der var begyndt russiskundervisning på gymnasiet, således at eleverne havde efterspurgt en russisk avis.

En undersøgelse af fagudbuddet på Slagelse Gymnasium viste, at russisk ikke var på fagplanen hverken i slutningen af 60'erne eller begyndelsen af 70'erne. Så den forklaring kunne altså ikke holde. Da der heller ikke har boet en russisk koloni i Slagelse, må svaret findes et andet sted. Var det en forestilling om alsidighed, der lå bag? Var det et ønske fra det lokale kommunistparti? Det vides ikke.

Men det lå måske i tiden. Året efter i 1970 oprandt 100-års-dagen for Sovjetunionens første leder og senere sovjethelgen, Lenin.

Biblioteket havde i den anledning en udstilling om Lenin. I årets beretning fortælles troskyldigt, at materialet til udstillingen var stillet til rådighed af pressebureauet Novosti (APN). Et pressebureau, hvis opgave var at levere kommunistisk propaganda.

Man kan undre sig. Men tiden var anderledes. Sovjetunionen var en realitet.

Egentlig var det kendt, at Lenin var diktator. Ikke mindst fordi han selv så ivrigt agiterede for „proletariatets diktatur“. Men kun få beskrev ham dengang som massemand, hvilket for tiden er en almindelig betegnelse.

Udstillingen i 1970 medførte ingen kommentarer eller offentlig debat. Den lokale avis Sjællands Tidende lavede en pæn notits om arrangementet. Udstillingen var en del af den tidsånd, der var meget mild over for diktatorlandene i Østeuropa.

Før der kunne bygges bibliotek på Hillers-grunden fik arkæologerne adgang til at grave. 1982

Grav hvor du står

I 1982 skulle biblioteksbyggeriet på den anden side af Stenstuegade i gang. Men arkæologerne ville gerne se, hvad der befandt sig under jorden tæt ved det centrum, som Sct. Mikkel's kirke udgør i Slagelse.

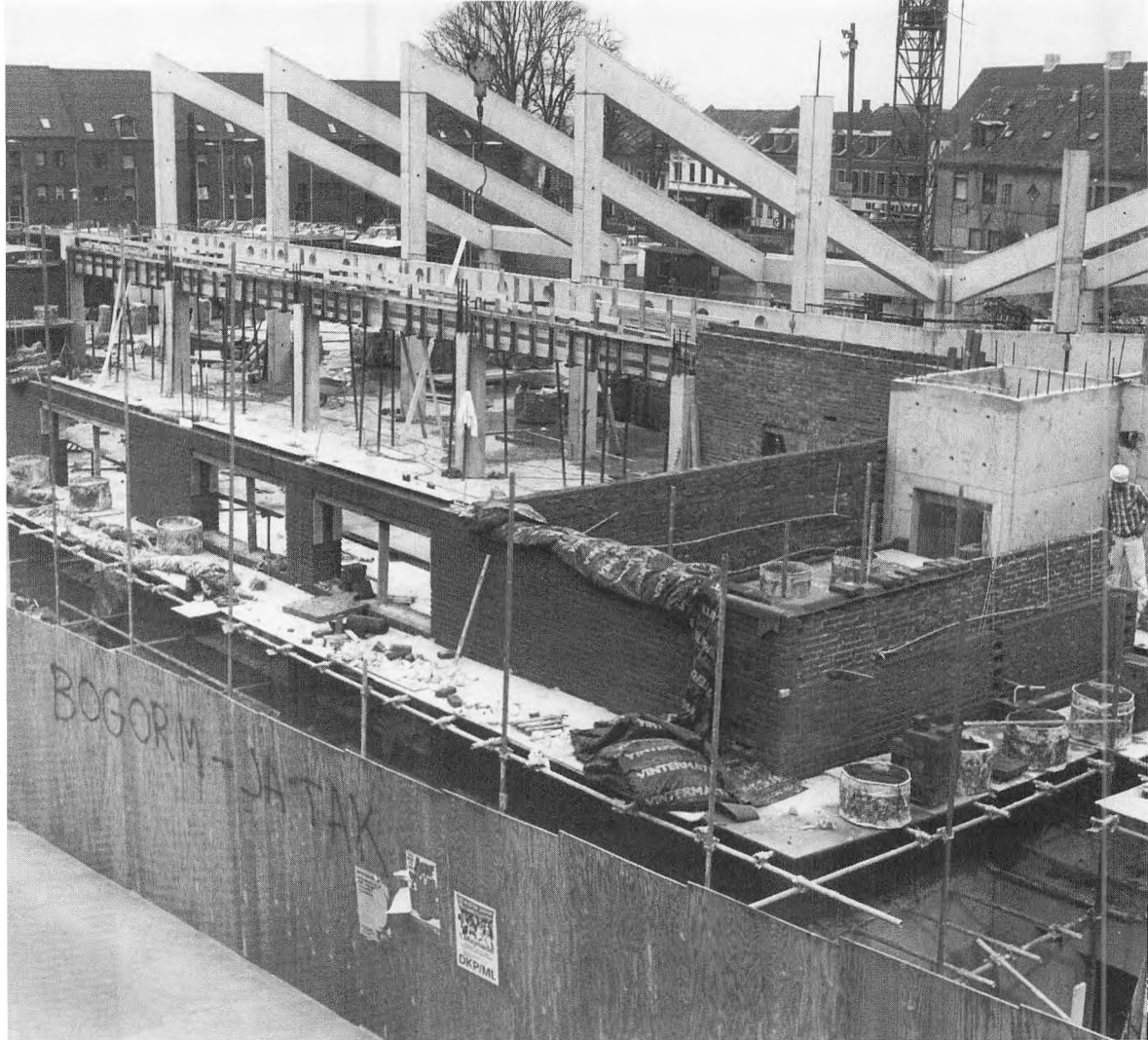
Hele sommeren fra maj til september fik arkæologerne lov til at rode i jorden. Og borgerne i byen fulgte med så godt de kunne. Det er altid spændende, om der bliver fundet en stor skat som på hjørnet af Smedegade/Skovsøgade i 1883. Eller det måske viser sig, at Slagelse har en fortid, som ingen hidtil havde forestillet sig.

Disse forhåbninger til stedet var ingenlunde det rene fantasi.

I 1930 blev der nemlig på grunden over for biblioteket fundet 478 mønter. Desværre var de stort set værdiløse. De vejede et halvt kilo. Det var mest danske og norske 1 og 2 skilling. De yngste fra 1801. Dertil et par udenlandske mønter fra 15-1600 tallet. Uro under Napoleonskrigene har nok været årsagen til nedgravningen.

Graveresultaterne i 1982 var ikke epokegørende. Et kraftig stenfundament fra omkring 1300-tallet kan være med til at give en forklaring på navnet Stenstuegade. At der blev fundet en bronzesmedje fra ca. 1400-tallet var interessant, men ikke overraskende. Gaden blev senere fyldt med dårligt byggeri. Der var i mange år slum i Stenstuegade. Det var en gade pæne mennesker ikke var glade for at færdes i.

Det nye biblioteksbyggeri, der stod færdigt i 1984, var et løft for gaden. Det kan man se på billeder, der viser bygningerne på stedet før og under nedrivningen.

*Bogorm – ja tak.
En biblioteksfan har skrevet graffiti på plankeværket 1983*

Bogorm – ja tak!

Fredag d. 1. juni 1984 blev der holdt indvielsesfest i anledning af, at den nye bygning på Stenstuegade skulle tages i brug.

Flytningen i 1964 blev voldsomt dækket af både den lokale og regionale presse og af TV-aktuelt, som dengang havde landsmonopol på TV-nyheder. Tyve år senere var mediernes interesse stærkt begrænset. Indvielsen i 1984 blev kun meget sparsomt omtalt i Sjællands Tidende d. 2. juni og d. 4. juni.

Et næsten nyt bibliotek var i 1984 åbenbart ikke en god historie. Anlægsfesten, der blev afholdt i samme weekend, fik meget større dækning.

Daværende kulturminister Mimi Stilling Jacobsen talte ved indvielsen. Hun glædede sig over byggeriet, fordi det viste, at der ikke ensidigt blev sparet på kulturen i kommunerne.

Avisen hæftede sig mest ved, at ministeren havde 200.000 kr. med i statsligt tilskud det første år.

En repræsentant for bibliotekspersonalet, Anders Hjorth-Jørgensen, blev citeret for, at der allerede var for lidt plads på det nye bibliotek, og at der blev gjort for lidt for landområderne i kommunen. Han tænkte formodentlig på den gamle diskussion om bogbussen. Han opfordrede til, at anden og tredje etape af byggeriet snarest blev gennemført.

Daværende kulturudvalgsformand Benny Christensen slog koldt vand i blodet. Han fandt ikke, at behovet for ekstrabyggeri var presserende. Sjællands Tidende omtalte også kunstgaverne, der flød i forbindelse med indvielsen. En skulptur i bibliotekshaven af Finn Nielsen blev doneret af Ny Carlsbergfonden. Og der var 50.000 kr. fra Albanibryggerierne til en kunstnerisk udsmykning af bibliotekstorvet. Det var på forhånd sikret, at Statens Kunstfond ville betale op til 200.000 kr. til et projekt, som Ole Find skulle lave udkast til.

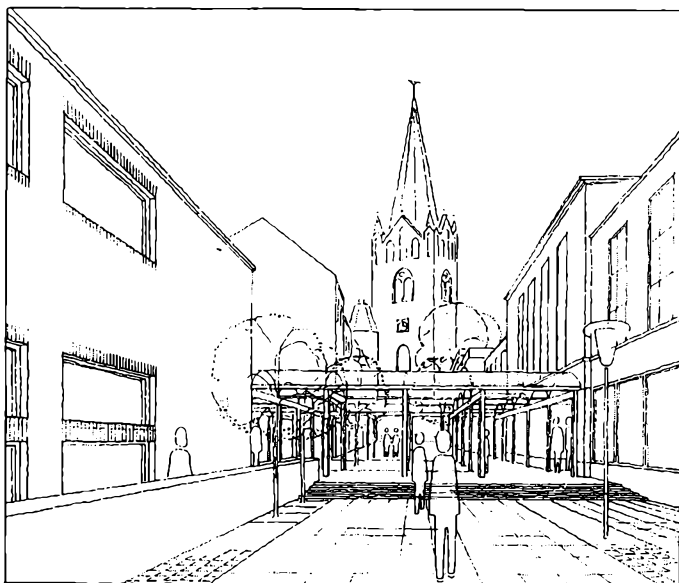
Indvielsen i 1984 var en milepæl i bibliotekets historie. Det fremgik imidlertid ikke af pressedækningen.

Der findes dog en lille nydelig folder med titlen „Slagelse Centralbibliotek 1984“. Den fortæller i tegninger og tekst om byggeriet, der dengang kostede 25 millioner kroner for de godt 2800 kvm.

Tilbygningen på 2800 kvm betød, at biblioteket nu fik i alt 5.295 kvm til rådighed. Det var inklusive fjernmagasin på 200 kvm.

Under byggeprocessen var der rundt om byggepladsen opstillet et hegn, der kunne benyttes til graffiti. Her blev sprayet en særegen hyldest til biblioteket. Graffiti'en lød: Bogorm – ja tak!

Slagelse Centralbibliotek 1984

Et digt tilegnet...

Den 10. september 1987 var erklæret som „Bibliotekets dag“. Det blev festligholdt – også i Slagelse. Centralbiblioteket og Sjællands Tidende udskrev i forening en konkurrence om at skrive et digt om biblioteket. Digte er ikke det meste solgte i Danmark. Tilsvarende er lånerinteressen samlet hos en mindre gruppe feinschmeckere. Digte er svære. Digte er underlige. Og dog vurderes de i kenderkredse højt, fordi megen sprogfornyelse og megen erkendelse af ikke lige-ud-af-landevejnerationel-karakter stimuleres af digtlæsning.

Biblioteket fik digte om sig selv til dagen. Mennesker i lokalområdet havde gjort sig anstrengelser og ladet sig inspirere.

De fleste indsendte digte havde lejlighedsdigtets karakter.

For eksempel indsendte Agnes Truelsegaard Jørgensen fra Holbergsgade i Slagelse et rimet og rytmisk prosadigt:

Ligegyldigt, hvad du søger –
så er der et hav af bøger.
Det være sig om den ønskede udlandstur,
eller om den hårdt tiltrængte slankekur.
Også bøger om historie og sprog,
om politik og om hver en lov.
Kort sagt: Bøger inden for hvert et fag –
og skønlitteratur for hver en smag.
Hvis musik du også nyder,
et kæmpeudvalg her sig byder –
bånd og den nyeste plade.
Alt fås på biblioteket, Stenstuegade.

Vinderen af digtkonkurrencen blev den senere eller måske allerede dengang rigtige digter, i hvert fald nu kunstfondaccepterede, Carsten René Nielsen, der havde adresse på Herluf Trollesvej.

Som en rigtig digter satte han ikke biblioteket, men sig selv i fokus. Men alligevel er digtet en meget personlig hyldest til de banebrydende oplevelser, et bibliotek kan give et sensitivt menneske, der i hvert fald ikke har tid til at holde styr på tiden. Her er så Carsten René Nielsens vinderdigt dengang i 1987.

I dag er en vigtig dag
– tilegnet Slagelse Centralbibliotek

I dag er en vigtig dag
og jeg må iføre mig disse
de rigtige klæder
for at du atter vil rive mine
øjne op

Dette
har du gjort så ofte før

og du har gjort det
som kun du kan gøre det
i dine endeløse labyrinter
hvor jeg gik uden at bemærke din
tilstedeværelse
før du pludseligt og med voldsom kraft
kastede endnu et vandfald af en anden
verden af andres verdener indre
og ydre
over mig gennem mig
og vandfaldet kunne fylde mig i flere
dage fyldt med solskin og sne
som jeg dog sjældent tog synderlig notits af
før du igen slap dit greb om min
krop og hjerne

og selv da
tømt for hjerte og ånde
kunne jeg
når natten kastede sit sort over byen
finde rester af dit
dine vandfald af ord
og disse rester

brudstykker af sider og sætninger
og bogstaver lystigt sprudlende
i mine blodårer
kunne forfølge mig og forfølger mig
stadigvæk som blodhunde forfølger mordere

Men dette min elskede
har du gjort så ofte før

og du har gjort det
som kun du kan gøre det
og derfor ifører jeg mig nu disse
de rigtige klæder
og opsøger dine endeløse labyrinter
for dog blot at konstatere
at det er lørdag
og at uret på kirken viser ti minutter
over tolv.

Fagre nye edb-verden

Den letteste måde at få begreb om Centralbiblioteket i Slagelse er forunderligt nok at læse en engelsksproget bog, der hedder „Planning and implementing successful system migrationens“. Bogen er produceret i England af Library Association Publishing, 1997. Den indeholder en artikel med titlen: „Slagelse Central Library – from BIBS to Dansk Data Elektronik“, skrevet af Vibeke Hvidtfeldt og Aksel G. Mikkelsen.

I en to siders lang indledning resumeres de vigtigste forhold vedrørende det lokale bibliotek.

Nogle enkeltheder kan fremdrages. Samlet budget godt 20 mio. kr. Heraf kommer de tre fra staten til centralbiblioteks-funktionen. Personalet består af 53 fuldtidsansatte, heraf er de 20 bibliotekarer.

Men artiklen handler først og fremmest om den elektroniske udvikling på biblioteket.

Den elektroniske databehandling er som skabt til biblioteker.

Og omvendt. Biblioteksbegreber benyttes ofte i edb-sproget.

Alligevel er det en vældig forandring at gå fra de gamle kartotekskort til en elektronisk hukommelse. Og forandringen kræver parathed og uddannelse af medarbejderne.

Den forhenværende stadsbibliotekar erindrer i hvert fald, at personalet ofte var skeptisk over de nymodens tendenser.

Den elektroniske udvikling begyndte i 80'erne på danske biblioteker. Der blev skabt en national database ved navn BASIS.

Slagelse Centralbibliotek fik adgang til BASIS i 1984. Biblioteket var således tidligt med i computeralderen.

I 1989 investerede biblioteket i et svensk system, der hed BIBS. Også i den forbindelse reagerede personalet mindre begejstret, end ledelsen kunne ønske sig. Det fremgår af artiklen. Systemet kom aldrig til at fungere hensigtsmæssigt. Og på den måde fik pessimisterne en slags ret.

Efter mange overvejelser skiftede biblioteket i 1995 system. Der blev indgået en kontrakt med DDE – Dansk Data Elektronik.

Ny træning af personalet. En omfattende registrering af alle bibliotekets bøger. Således gik det til, at biblioteket i jubilæumsåret i høj grad drives inden for elektroniske rammer.

Publikum leder efter bøger på opstillede computere. Via strekkoder registreres alle lån hos den person, der via et kort (sygesikring) også er blevet registreret.

Den fagre nye verden er blevet virkelighed. Og den udvikles til stadighed til større perfektion og på flere områder.

Siden 1996 har biblioteket været tilsluttet en WWW server. Det er således muligt via internettet at søge i bibliotekets katalog. Man behøver ikke længere gå på biblioteket for at søge bøger. Det kan ske fra den internetopkoblede hjemmecomputer. Eller fra de computere, der står på de forskellige uddannelsesinstitutioner, der aktivt benytter Slagelse Centralbibliotek.

Vejen til det elektroniske paradis kan være stenet. Der gøres let fejltagelser, der koster dyrt undervejs. Personalet kan med rette føle sig utryg. Undertiden viser det sig, at elektroniske procedurer i virkeligheden er mindre rationelle end manuelle.

Og under alle omstændigheder er de elektroniske systemer følsomme og kan bryde ned osv.

Slagelse Centralbibliotek har være omkring de stenede stier. Men nu er elektronikken kommet for at blive.

Velkommen til biblioteket

Man kan få en brochure på biblioteket i Slagelse om biblioteket i Slagelse. Overraskende nok hedder brochuren: Velkommen til Slagelse Centralbibliotek.

Har man ikke overblik over de mange tilbud, biblioteket stiller til rådighed for publikum i Slagelse og omegn, giver brochuren et udmærket sådant. Brochuren fortæller om alle de tilbud, der ligger ud over det, som langt de fleste benytter biblioteket til – at låne en bog eller to.

Det moderne bibliotek er en yderst broget butik med avislæsesal, alt i tidsskrifter og håndbøger, pc'er med adgang til internet og cd-rom, fotokopiering og telefax, musik- og video-udlån, lydbøger og et lokalhistorisk arkiv. Men der er også almindelige bøger.

Der kan lånes lokaler til arrangementer. Der er gratis retshjælp 1 time om ugen. Bøger kan bringes ud til handicappede. Der er mange arrangementer for børn. Der er udstillinger.

Det er foreløbig gratis alt sammen, når bortses fra brug af fotokopiering og telefax. Ud fra en forudsætning om, at det danske demokrati fordrer et højt informationsniveau, har der været bred politisk opbakning til, at biblioteket er en offentlig leverandør af gratis oplysning til hele folket.

Det grundlæggende gratisprincip har derfor aldrig været anfægtet, når det drejer sig om bøger, mens leverancen af musik i højere grad har sat sindene i kog. Sandsynligvis fordi musikken ikke umiddelbart kan ses som en demokratisk forudsætning, men opfattes som enten underholdning eller kulturforbrug.

Men stadigvæk kan Slagelse Centralbibliotek i sit reglement skrive: „Det er gratis at benytte biblioteket. Alle kan frit bruge bibliotekets tilbud“. Det skulle så været slået fast med syvtommersøm.

Men kan man så finde rundt i al den information? Det er i virkeligheden blevet lettere med den moderne teknologi. Alle bibliotekets materialer kan søges på edb-skærmene. Man kan se, hvad biblioteket har, hvor det er placeret, og om det er udlånt.

Endnu mere enkelt er det, hvis man hjemme eller på arbejdet har adgang til internettet, så kan man undersøge bogmarkedet, og om bøgerne er udlånt hjemmefra. Man har i virkeligheden alle de gamle kartotekskort hjemme hos sig selv. Det er utroligt.

*Der blev bedre plads på børnebiblioteket efter 1964.
Stolene er designet af Arne Jacobsen*

Internet for alle

Når en direktør for Biblioteksstyrelsen skal sige det meget tydeligt, bliver det til: „Borgerne ved ikke, hvad de taler om, når de siger nej til internetadgang som almindelig service på bibliotekerne“. Det stod i Jyllands Posten 12. juni 1998.

Udtalelsen kom på baggrund af en undersøgelsen foretaget af analyseinstituttet Sonar. Undersøgelsen viste, at bibliotekskunderne stadig er mest bogorienterede. Et repræsentativt udsnit på 1280 personer over 17 år blev spurgt:

Hvad er den væsentligste årsag til, at De kommer på biblioteket?

Højest scorede lån af faglitteratur med 68 procent. Dernæst kom lån af skønlitteratur med 56 procent. Børnebøger androg 18 procent. Musik 12 procent. Benytte læsesalen 11 procent. Tegneserier 6 procent. Videoer 4 procent. Til sidst kom internetadgangen med 3 procent.

Når summen af svar bliver over 100 procent, skyldes det, at udspurgte har angivet flere årsager.

Undersøgelsen er interessant, fordi kunderne øjensynlig ikke i særlig høj grad efterspørger det, som oftest har givet anledning til politiske kontroverser om bibliotekernes opgaver. Mange politikere har ment noget om musik. Men musik og også videofilm er langt nede i prioritetsrækkefølgen. Undersøgelsen viser også, at 51 procent af de adspurgte mener, at adgang til internettet ikke er en opgave for biblioteket.

Det er denne del af undersøgelsen, der fik direktør Thorhauge til at udtale sig om borgernes uvidenhed. Borgerne ved ikke, hvad de taler om. Det er ikke moderne at sige det. Men det er sandsynligvis rigtigt. I hvert fald er det svært at forestille sig, at bibliotekerne skulle kunne løfte en informationsopgave i fremtiden uden hele den elektroniske udvikling, og uden at både personale og kunder har adgang til nettet.

Det svarer vel stort set til, at bibliotekerne har elektrisk lys, og at det er tændt, så det er muligt at læse i bøgerne.

Jens Thorhauge sluttede med at sige: „Adgangen til ny viden skal være gratis – også via Internettet.“

Den tanke gælder også i Slagelse. Biblioteket har i flere år været koblet til Internettet. Og læsesalens maskiner er dagen lang optaget af unge mennesker, der surfer på nettet.

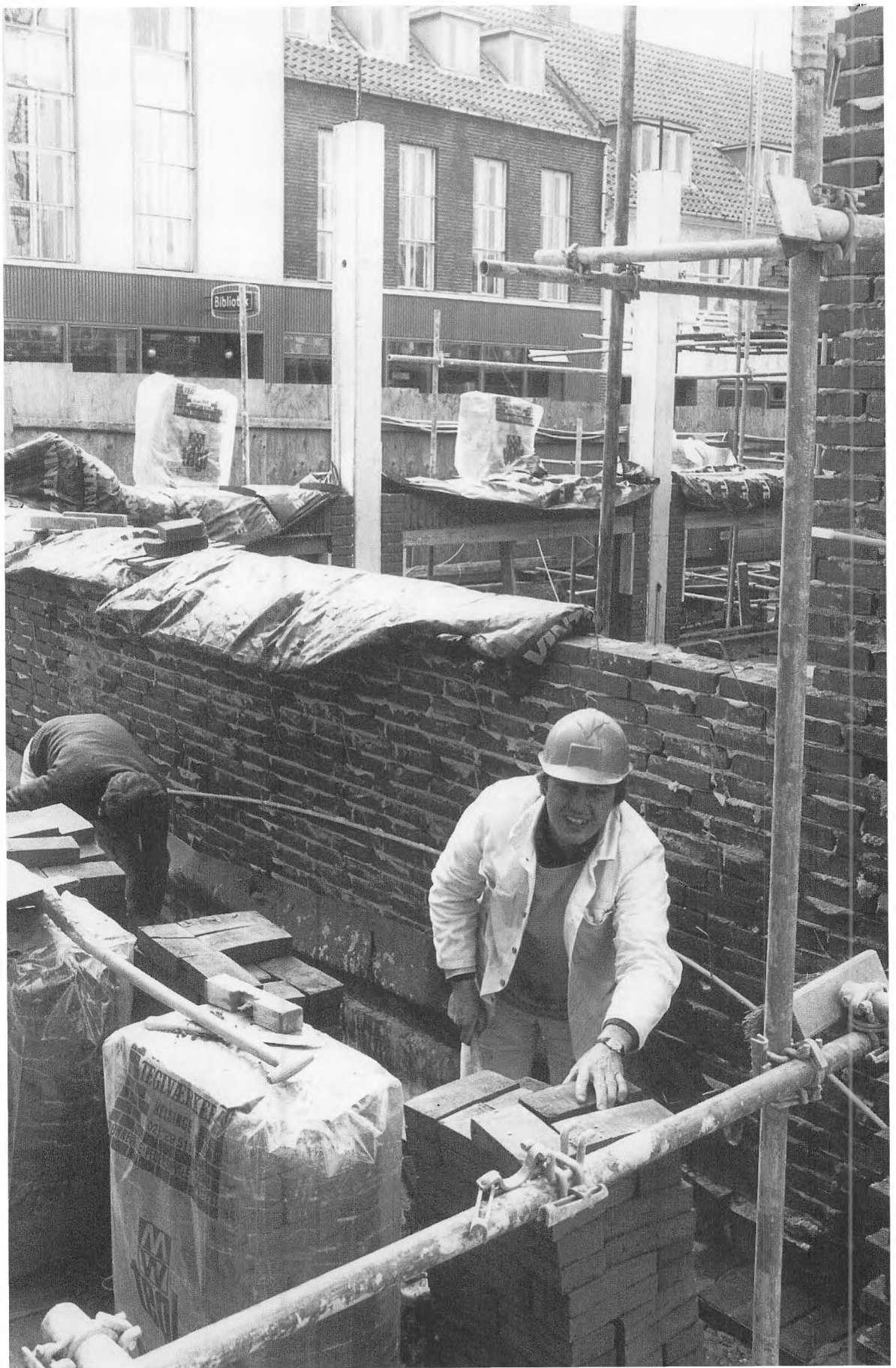
I en lille bog udgivet af Statens Bibliotekstjeneste „Folkebibliotekerne på Internettet“ beskrives de politiske visioner, der ligger bag Internet-udbuddet på biblioteket.

„Regeringen og Folketinget er ikke i tvivl om, at bibliotekerne skal medvirke til at sikre adgang til den nye teknologi og bygge bro over informationskløften mellem A- og B-hold. Der skal sikres adgang til Internet, Cd-rom og databaser. I princippet skal biblioteket skabe de grundlæggende betingelser for et levedygtigt demokrati.“

Tiden ændrer bibliotekernes arbejdsopgaver, fremgår det videre: „Oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet vil fortsat være bibliotekets fornemste opgaver - men vilkårene for opgaverne er under kraftig forandring. Informationsmængden eksploderer, og informationer forældes hurtigere end før, samtidig med at der næsten dagligt udvikles nye medier og materialer.

Der er ingen tvivl om, at det er bibliotekernes største udfordring i dette århundrede – måske nogensinde!“

Kunderne ved det ikke endnu. Det afslørede Sonar-undersøgelsen. Men livet skal som bekendt også forstås baglæns. Kunderne forstår det først senere.

Flere udlån, færre biblioteker

I Weekendavisen 24.7.98 fortæller Biblioteksstyrelsen, at bibliotekernes udlån i Danmark er steget fra 85,1 mio. enheder i 1996 til 85,9 mio. enheder i 1997. Heraf tegnede Slagelse Centralbibliotek sig for 680.000 udlån. Landstallene betyder også, at hver dansker – nyfødt som olding – gennemsnitligt låner 17 enheder på biblioteket om året.

Men det er ikke bogudlånet, der stiger. Det er „andre materialer“, hvilket både dækker musik og video-udlån.

Men bøgerne er ikke fortrængt. De omfatter 84 procent af bibliotekernes samlede udlån, siger Biblioteksstyrelsen. Det beroliger naturligvis.

Til gengæld er antallet af faste „folkebiblioteksbetjeningssteder“ inkl. bogbusser faldet med otte til i alt 892. Det tyder på en vis centralisering.

I Slagelse skete centraliseringen allerede i forbindelse med kommunesammenlægningen i 1970. Filialerne blev nedlagt. Og planer om en bogbus blev aldrig realiseret. I Slagelse mødes hele kommunen i Stenstuegade. Det hæmmer imidlertid ikke lånelysten, viser tallene.

I Slagelse bygges et centralt bibliotek – april 1983

1984-bygningen gav plads for nyt udlån – her set fra balkonen

Personalet er vokset

Personalet i 1947 var til at overskue. Der var en overbibliotekar (Favrholdt), tre bibliotekarer (Marie Jensen, Vibeke Rasmussen og Bertel Emdal), et par elever (Vera Hald og Kirsten Mortensen) og en portner (Edv. Larsen). Dertil kom undertiden en medhjælper. Denne begrænsede bemanning blev med forsigtighed udvidet gennem 50'erne.

Personaleopgørelsen i 1960, da Bertel Emdal overtog lederjobbet, viste en forøgelse og en specialisering.

Overbibliotekar, vicebibliotekar, katalogbibliotekar, læsesalsbibliotekar, oplandsbibliotekar og børnebibliotekar.

Der var nu fire elever og flere kontormedhjælpere samt et par bogopsættere og et bud.

Den samlede bemanning var fordoblet.

I 1970 overtog Jørgen Kanding ledelsen. Personaleopgørelsen viste igen personalefremskridt, hvilket også må ses i sammenhæng med, at biblioteket var flyttet til større lokaler på Stenstuegade.

Nu var der 9 fuldtidsbibliotekarstillinger. Bl.a. var der ansat en musikbibliotekar.

Derefter gik det øjensynlig stærkt fremad, idet opgørelsen fra 1975 viste 16 fuldtidsbibliotekarstillinger. Og der var opstået nye titler. Stadsbibliotekar, vicestadsbibliotekar og afdelingsbibliotekarer.

Derefter sluttede festen. Den økonomiske krise i 70'erne og de forskellige forsøg på at begrænse væksten i den offentlige sektor gjorde det vanskeligt at få mere personale. I 1984 fik biblioteket mere end fordoblet sit areal. Fra 2300 kvm til 5300 kvm. Men personalet ændrede sig ikke meget. Der er nu ansat 20 bibliotekarer, hvilket blot er fire mere end i 1975.

Det samlede personaleantal er dog forøget, idet der samlet er 53 fuldtidsstillinger. Omkring en tidobling gennem 50-årsperioden. Udgifterne er på grund af inflationen steget meget mere. Favrholdt kunne i 1947/48 drive biblioteket for 100.000 kroner. Hvidtfeldt skal 50 år senere bruge 21 millioner kroner.

210 gange 100.000 kroner. En krone er ikke, hvad den har været.

Har personalet det godt med hinanden? Det spørgsmål ligger uden for vor historie. Og svaret må findes i den mundtlige fortælletradition. Men en enkelt bemærkning trænger sig på.

Det lader sig aflæse, at ægteskaber både er skabt og brudt på Slagelse Centralbibliotek. Biblioteket adskiller sig på den måde ikke fra andre arbejdspladser. Tidsånden har været en trofast følgesvend.

Milepæle i 100 år

- 1897   Initiativ til bibliotek i oktober.
- 1898   Biblioteket åbnes d. 16. december i realskolelærer Thorsens stue. Selvejende Institution. Sct. Mikkelsgade 24.
- 1899   Biblioteket flyttes til Bredegade 14. Sorø Amtstidendes ejendom.
- 1911   Biblioteket flyttes til Smedegade 1 hos lærer Lauridsen.
- 1915   Bibliotek på Østre Skole.
- 1917   Læsestue etableres.
- 1919   Slagelse Biblioteksforening stiftes.

- 1922   Slagelse Bibliotek flytter til Løvegade 17. Kommunen overtager biblioteket.
- 1923   Slagelse lærde Skoles bibliotek overføres til kommunebiblioteket.
- 1924   Biblioteket bliver centralbibliotek for Sorø Amt.
- 1929   Børnebibliotekets arbejde udvides. Der etableres samarbejde med kommuneskolerne.
- 1931   Bogbilen begynder at køre til oplandsbibliotekerne.
- 1940   Sygehusbiblioteket etableres.
- 1950   Kasernebiblioteket oprettes.
- 1958   Kontantforretningen købes til bibliotek af kommunen.
- 1962   Lokalhistorisk Arkiv dannes. Biblioteket udlåner grammofonplader.

- 1964   Biblioteket flytter til de nye lokaler i Stenstuegade. Kontantforretningen er ombygget for 1.7 mio. kroner. Ny musikafdeling og lyd-til-plader-afdeling.
- 1966   Slagelseegnens Kulturkreds oprettes.
- 1967   Biblioteket lejer udstillingslokaler i Bredegade 11. Bogudbringning til ganghæmmede.
- 1969   Pladeudlån og musikbibliotekar. 35 mm kino-maskiner til film.

- 1970 Biblioteksforeningen nedlægges. Biblioteket under kulturudvalget. Kulturministeren beslutter, at Slagelse Bibliotek skal være centralbibliotek for hele Vestsjællands Amt. Ved kommunesammenlægningen bliver bibliotekerne i Hejninge, Kindertoft, Hallelev, Havrebjerg og Stillinge filialer.
Hejninge og Kindertoft nedlægges samme år.
- 1971 Biblioteket i Hallelev nedlægges.
- 1972 Centralbiblioteket overtager opgaverne i nord fra Holbæk Bibliotek.
- 1973 Stillinge og Havrebjerg biblioteker nedlægges.
Udlån af kassettebånd begynder.
Biblioteket lejer magasinlokaler i Hestemøllestræde.
- 1975 Nyt kasernebibliotek på Antvorskov.
Sidste årsberetning udkommer.
- 1976 Musikafdelingens virksomhed reduceres efter sparekrav.
Pladeindkøb standses.
- 1977 Udlån af lydbøger begynder.
Bibliotekets fjernmagasin flyttes til Spritfabrikken.
- 1981 Kommunen køber to grunde til nyt byggeri.
- 1982 Lydavis til blinde udsendes.
- 1984 Biblioteksbyggeriet til 25 mio. kroner indvies.
Forsøg med fire edb-skærme til bogsøgning (BASIS).
- 1985 Bibliotekets fjernmagasin flyttes til Elværket.
- 1989 Det elektroniske kartotek - BIBS-systemet - tages i brug.
- 1994 Kasernebiblioteket nedlægges.
Bibliotekets fjernmagasin nedlægges – bøgerne flyttes hjem.
- 1995 Det integrerede bibliotekssystem DDE med katalog oplysninger, udlånskontrol m.m. erstatter BIBS.
- 1996 Biblioteksbrugerne får adgang til internet fra 2 pc'er.
- 1998 Patientbiblioteket på Centralsygehuset i Slagelse nedlægges.
Det Danske Filminstitut deponerer en samling af videoer på Slagelse Centralbibliotek.

*Personaleoversigt pr.
1. september 1998*

Titel:	Navn:	Ansæt:
Stadsbibliotekar:	Vibeke Hvidtfeldt	01.07.73
Vicestadsbibliotekar:	Bente Høegh	01.09.98
Afdelingsbibliotekarer og bibliotekarer	Hanna Bjerregaard	01.07.74
	Birgitte Bokelund	01.02.79
	Gunhild Dickow	01.04.72
	Aase Gunnar	01.05.72
	Birgitte Rodi Hansen	01.11.73
	Gitte Strange Hansen	01.07.76
	Hans Juhl Larsen	15.07.69
	Inge Juul Jørgensen	01.08.63
	Mai-Britt Kelstrup	01.11.75
	Jørgen R. Laustsen	06.07.92
	Kit H. Mikkelsen	16.07.97
	Lene K. Nielsen	11.07.83
	Jeannette Olsen	01.07.73
	Stine Veisegaard Pedersen	01.02.98
	Mette Rasmussen	15.09.98
	Sanne Rasmussen	01.10.97
Finn Slente	01.07.75	
Birthe Sørensen	01.04.80	
Fuldmægtige, overassistenter, assistenter og kontorassistenter:	Birthe Andersen	01.12.87
	Jytte Andersen	01.10.84
	Lene Andersen	01.08.74
	Helen Christensen	08.09.75
	Ingrid Christensen	12.06.78
	Bo Døssing	01.11.65
Birgit Eriksen	01.12.77	

	Bente Stenbæk Hansen	05.05.86
	Eva Haulrig	01.09.81
	Lene Henriksen	29.05.96
	Birte Iversen	01.06.87
	Karl-Gustaf Jensen	01.10.94
	Lone Jensen	01.04.78
	Aase Jensen	01.11.86
	Inge Jørgensen	01.02.77
	Kirsten Rohde Jørgensen	01.04.72
	Leif P. Jørgensen	01.07.73
	Jytte O. Kristiansen	01.09.74
	Flemming Madsen	01.09.77
	Pia Madsen	06.09.73
	Margrethe Nielsen	01.08.70
	Karen Philipsen	02.01.80
	Erna Reutzer	17.01.78
	Ulla Schou-Larsen	06.08.79
	Ilse Schrøder	06.06.76
	Karen Skov	17.05.76
	Kirsten Stick	05.04.88
	Hanne Ursin	15.07.68
	Bente Volt	01.02.71
	Jette Voss	01.08.72
EDB:	Tommy Nielsen	26.08.96
Service medarbejder:	Torben Salomonsen	01.02.92
	Erling Andersen	01.03.98
	Jens Christensen	20.02.78
	Leif Pedersen	08.12.97
Bogopsætter m.m.	Anna Fjordside	31.08.98
	Maria Sørensen	24.08.98
	Mette Vittinghus	24.08.98
	Ida Sejlund	05.08.96
	Peter Jensen	11.12.95
	Helle Christensen	17.08.93
	Signe Fugl Bjerregaard	22.09.95
	Stine Tofte Jensen	17.10.95
	Martin Gunnarsen	01.07.74

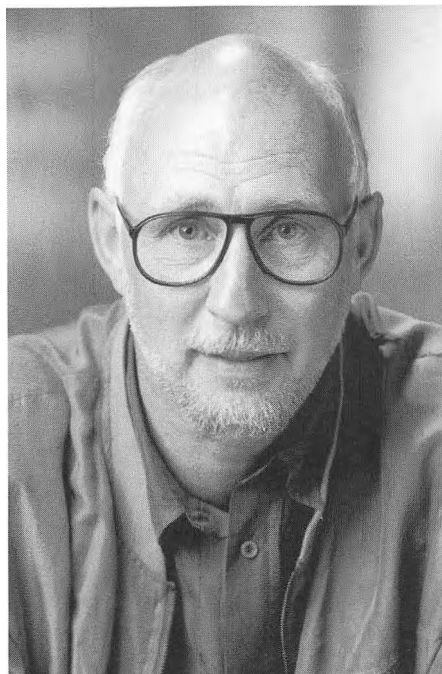
Slagelse Lokalarkiv	Gitte Strange Hansen,	01.07.76
Konsulent lokalarkivet	Lise Høyrup	01.05.97
Kommunearkivar	Kjeld Gross	01.04.95
Kulturnet Vestsjælland:	Asger Engberg	01.10.97
	Morten B. Mortensen	01.03.98
Slagelse Seminariet	Inge Eskjær	05.09.94

Slagelse Kommunes Kulturudvalg pr. 1. januar 1998

Formand: Sv. Aa. Christiansen (A)

Næstformand: Tage Petersen (A)

Udvalgs medl.: Ole Olsen (K)
 Gitte Struntze (V)
 Peter Johansson (A)

Stig Fjord Nielsen

50 år. Født i landsbyen Køng i Sydsjælland, men kom til Slagelse som 11-årig. Student fra Slagelse Gymnasium 1967. Cand. mag. i historie og samfundsfag fra Københavns Universitet 1974. Derefter arbejde som adjunkt og lektor. Politisk arbejde i Slagelse Byråd og Vestsjællands Amtsråd 1986-1997. Arbejder med formidling af historie. Kom første gang på Centralbiblioteket i Slagelse i 1959.

